

KWALITEITSKADER
**voorkomen
seksueel misbruik
in de jeugdzorg**

KWALITEITSKADER voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg

Inleiding

1. Inleiding

Op 8 oktober 2012 bracht de Commissie-Samson haar rapport uit onder de titel 'Omringd door zorg, toch niet veilig'.

De Commissie-Samson stelt vast dat jongeren die onder verantwoordelijkheid van de overheid in de jeugdzorg worden geplaatst onvoldoende beschermd worden tegen seksueel misbruik. Het betreft zowel misbruik door medewerkers van de jeugdzorgorganisaties als door groepsgenoten. Een groot deel van het seksueel misbruik blijft onopgemerkt.

Jeugdzorg Nederland toonde zich geschrokken en bezorgd over deze uitkomsten en besloot maatregelen voor te bereiden die het risico van seksueel misbruik moeten tegengaan. Een belangrijke stap daarbij was de instelling van een onafhankelijke commissie met de opdracht het door Jeugdzorg Nederland voor te bereiden Kwaliteitskader te beoordelen en vast te stellen. Tot leden van de Commissie Kwaliteitskader Voorkomen Seksueel Misbruik in de Jeugdzorg (verder: de Commissie) werden benoemd: Jacques Ament, Monique van Dijen, Leonieke Boendermaker, Marcel van Gastel en André Rouvoet (voorzitter). Peter Levenkamp werd aangesteld als secretaris (bijlage 1).

2. Opdracht

Met de te nemen maatregelen en een onafhankelijke toetsing wil Jeugdzorg Nederland duidelijk maken dat het haar ernst is met de aanpak van seksueel misbruik. In de opdrachtverlening aan de Commissie is dit als volgt verwoord:

"Jeugdzorg Nederland neemt de volledige verantwoordelijkheid voor een structurele en vooruitstrevende aanpak van het probleem van seksueel misbruik. Zij vraagt daarbij een onafhankelijke, autonome commissie van gezaghebbende personen aan Jeugdzorg Nederland en haar leden de normen te stellen en de uitvoering en verankering van deze normen in de werkwijze van de leden van Jeugdzorg Nederland te bewaken. Jeugdzorg Nederland vraagt de commissie daarbij een hoog normatief kader voor preventie, signalering en aanpak van seksueel misbruik van kinderen te hanteren. Alle leden van Jeugdzorg Nederland verlenen volledige medewerking aan de werkzaamheden van de Commissie, verbinden zich aan het normenkader en implementeren dit." (bijlage 2).

3. Werkwijze

Een belangrijke voorwaarde voor een effectieve aanpak is het draagvlak voor de te nemen maatregelen binnen de sector. Met het oog daarop is de ontwikkeling van het Kwaliteitskader voorbereid door de brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland, in samenwerking met bestuurders, managers en inhoudelijke experts uit de sector. De Commissie heeft zich op basis van de voorstellen die de sector haar heeft voorgelegd, de gesprekken die zij zelf heeft gevoerd met relevante instanties en personen binnen en buiten de sector en de vele documenten die haar ter beschikking stonden, een oordeel gevormd over de haar voorgelegde teksten. In een intensieve dialoog en een goede samenwerking zijn de commentaren en suggesties vanuit de Commissie verwerkt en is het Kwaliteitskader in zijn definitieve vorm tot stand gekomen. Het Kwaliteitskader is uiteindelijk door de Commissie vastgesteld, nadat enkele van de eerdere gesprekspartners (waaronder de Inspectie Jeugdzorg, de Taskforce Kindermishandeling en Seksueel Misbruik, de Kinderombudsman en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen) in de gelegenheid waren gesteld het kader van commentaar te voorzien. Verder heeft de Commissie gesprekken gevoerd met jongeren uit de jeugdzorg (LCPJ/JWB) en met ouders, en zijn zowel in de beginfase als in de slotfase van haar werkzaamheden de slachtofferorganisaties Nederland Heelt, SKIP en KLOKK geconsulteerd.

4. Het Kwaliteitskader

Uit het rapport van de Commissie-Samson blijkt dat sprake is van een taboesfeer en grote mate van handelingsverlegenheid rond seksueel misbruik. De medewerkers in de jeugdzorg die in direct contact staan met de jeugdigen moeten uitgerust zijn met actuele kennis en relevante instrumenten om signalen van seksueel misbruik te zien, bespreekbaar te maken, adequaat in te grijpen en kinderen die getraumatiseerd zijn door seksueel misbruik te behandelen.

Bij de presentatie van het rapport van de Commissie-Samson heeft de sector aangegeven wat de sector al doet om seksueel misbruik te voorkomen en aan te pakken. De selectieprocedures van nieuwe medewerkers zijn verscherpt. Er wordt een Verklaring van Goed Gedrag gevraagd en referenties worden nagetrokken. Bij geconstateerd misbruik worden passende maatregelen getroffen en wordt aangifte gedaan bij de politie. De regels rond het melden van incidenten en calamiteiten in de jeugdzorg zijn aangescherpt en er zijn meldcodes gekomen. Daarnaast zijn er ook programma's voor kinderen en jongeren om te leren wat een normale seksuele ontwikkeling is en wat gezonde seksuele contacten zijn. De screening van pleegouders is verbeterd en er is stevig ingezet op professionalisering en bijscholing van de hulpverleners in de jeugdzorg.

Dit alles neemt niet weg dat het rapport van de Commissie-Samson duidelijk maakt dat er meer nodig is om de veiligheid van kinderen en jeugdigen in de jeugdzorg te borgen. Zowel de sector en de brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland als de Commissie zijn er van doordrongen dat het daarbij niet (primair) gaat om de ontwikkeling van nieuwe protocollen en voorschriften. Het gaat om het realiseren van een cultuurverandering, gedreven door de ambitie om kinderen een veilig thuis te bieden. Een verandering die zichtbaar moet worden op alle niveaus van de organisaties.

De Commissie heeft in de voorbereidingsfase aangegeven het belangrijk te vinden dat de acties die in gang worden gezet voldoende ambitieus, concreet en toetsbaar zijn en structureel deel (gaan) uitmaken van de kwaliteitssystemen die de jeugdzorgorganisaties al hanteren of gaan hanteren. Dit ook met het oog op het toezicht dat van de Commissie wordt verwacht op de voortgang van de implementatie van het Kwaliteitskader bij de organisaties. Op haar aanwijzing is het kader langs die lijnen uitgewerkt en nog enkele keren aangepast. Het resultaat sluit naar het oordeel van de commissie goed aan bij de noden die in de praktijk gevoeld worden en biedt garanties dat het niet bij eenmalige inspanningen zal blijven.

Door de aanbevelingen uit te voeren en te koppelen aan de kwaliteitssystemen binnen de jeugdzorgorganisaties voorziet de sector de veiligheid van jongeren op het terrein van seksualiteit en seksueel misbruik van een duurzaam fundament.

Het Kwaliteitskader is op alle jeugdzorgorganisaties van toepassing en beperkt zich dus niet tot residentiële jeugdzorg en pleegzorg en evenmin uitsluitend tot het gedwongen kader. De reikwijdte van het kader is daarmee breder dan die van de Commissie-Samson. Ook voor andere hulpverleners, zoals de ambulant werkenden die op verzoek van de ouders worden ingezet en voor gezinsvoogden en jeugdreclasseerders, geldt immers dat de omgang met seksualiteit deel uitmaakt van de dagelijkse hulpverleningspraktijk.

Eén aanbeveling van de Commissie-Samson neemt de Commissie niet over. De Commissie-Samson stelt voor bij kleinere geschillen rond de uithuisplaatsing van kinderen vaker mediation in te zetten. Jeugdzorg Nederland erkent het belang van mediation maar vraagt zich af of de inzet van mediation op zijn plaats is wanneer sprake is van seksueel misbruik. In dergelijke situaties is snel ingrijpen geboden. Voor mediation ziet de sector in die situaties weinig ruimte. De Commissie is met Jeugdzorg Nederland van oordeel dat mediation minder geschikt is in geval van seksueel misbruik. Iets anders is het wanneer zich geschillen rond de "gewone" seksuele opvoeding van de jongeren voordoen. In dat geval zou mediation mogelijk wel aan een aanvaardbare oplossing kunnen bijdragen.

5. Professionalisering

Het Kwaliteitskader staat niet op zichzelf. Op 24 april 2013 is het wetsvoorstel professionalisering van de jeugdzorg bij de Tweede Kamer aanhangig gemaakt. Dat voorstel verplicht jeugdzorgorganisaties te werken met geregistreerde jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers. Om geregistreerd te blijven dienen zij zich doorlopend bij- en na- te scholen. Ook verbinden zij zich aan een beroepscode en wordt tuchtrecht ingevoerd, zodat de eigen beroepsgroep het beroepsmatig handelen kan toetsen. In opdracht van de beroepsverenigingen worden jeugdzorgrichtlijnen ontwikkeld. Het ontwikkelen van een richtlijn op het terrein van het voorkomen van (seksuele) kindermishandeling maakt onderdeel uit van het programma richtlijnontwikkeling.

Voor het opleidingsaanbod van organisaties gaat gelden dat opleidingen gegeven dienen te worden door gecertificeerde opleiders die geaccrediteerde cursussen aanbieden. Voor die cursussen krijgen deelnemers herregistratiepunten. Aan de voorbereiding van de invoering van deze wet wordt hard gewerkt. De Commissie onderstreept het belang het thema seksualiteit en seksueel misbruik daarin vanaf het begin mee te nemen. Ook beveelt de Commissie aan dat de sector hier vanaf het begin actief op betrokken is. Zo kunnen jeugdzorgorganisaties bijvoorbeeld in de toekomst hun medewerkers stimuleren geaccrediteerde cursussen te volgen over seksuele opvoeding en het omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag.

6. Kwaliteitskader en HKZ

De Commissie vindt het belangrijk dat het Kwaliteitskader Voorkomen Seksueel Misbruik deel uitmaakt van een integraal kwaliteitssysteem. De meeste organisaties werken al met een integraal kwaliteitssysteem. Veelal is dat de HKZ-certificering. Binnen de certificering neemt de PDCA-cyclus een centrale plaats in. Door de 'plan, do, check, act' cyclus toe te passen wordt de werkwijze van de organisatie op alle aspecten, en dus niet uitsluitend op de thema's die expliciet in dit kader worden benoemd, voorwerp van voortdurende leer- en verbeterprocessen. Om de relatie duidelijk te maken tussen HKZ en het Kwaliteitskader is in (de bijlage bij) het kader steeds een verwijzing opgenomen naar de relevante HKZ-norm. De acties die het kader benoemt zijn feitelijk een specificering van het HKZ-schema specifiek op het terrein van seksueel misbruik en een gezonde seksuele ontwikkeling.

7. Hoe verder ?

Implementatie

De jeugdzorgorganisaties hebben de afgelopen tijd bepaald niet stil gezeten. Veel organisaties hebben de thematiek van seksueel misbruik en de seksuele ontwikkeling van jongeren al ter hand genomen. De mate waarin dit kader tot veranderingen binnen organisaties leidt, zal dan ook van organisatie tot organisatie verschillen. Zoals hiervoor al is aangegeven zal de Commissie overeenkomstig haar opdracht toezien op de implementatie van het Kwaliteitskader. Het kader bevat bij de te nemen acties concrete data, op de inachtneming waarvan door de Commissie zal worden toegezien. Een goede afstemming van haar monitoring met de Inspectie Jeugdzorg, die immers haar wettelijke toetsende taak ook ten aanzien van de in het Kwaliteitskader vervatte acties zal moeten (gaan) uitoefenen, is daarbij vanzelfsprekend.

De vorderingen die de organisaties hebben gemaakt, rechtvaardigen de verwachting dat de jeugdzorgorganisaties in staat moeten zijn het Kwaliteitskader binnen de in het kader gestelde termijnen te implementeren.

Ontwikkelagenda

Belangrijk punt van afweging bij veel van de acties en maatregelen uit het Kwaliteitskader is geweest de mate van gedetailleerdheid waarmee aan de organisaties zaken worden voorgeschreven. Er is gezocht naar een goede balans tussen de op het punt van voorkoming van seksueel misbruik gewenste uniformiteit enerzijds en de keuzevrijheid van jeugdzorgorganisaties ten aanzien van methodieken en instrumenten anderzijds. Het kader geeft aan wat van de organisaties verwacht wordt en laat hen de ruimte zelf de werkwijze te kiezen die zij daarbij willen hanteren.

De Commissie stelt vast dat het binnen de sector op het terrein van de seksuele ontwikkeling en seksueel misbruik feitelijk nog ontbreekt aan heldere algemeen aanvaarde standaarden, waardoor het kwalificeren van de vele beschikbare instrumenten en methodieken niet goed mogelijk is. Gelet op het belang van dit thema acht de Commissie de ontwikkeling van dergelijke professionele standaarden dringend noodzakelijk en geeft zij de jeugdzorgorganisaties in overweging om hier de komende tijd, in gezamenlijkheid en in nauwe samenwerking met de beroepsverenigingen en de kennisinstituten, werk van te maken. Hierdoor wordt het mogelijk om tot meer convergentie binnen de sector te komen, waarbij op het punt van de gelijkwaardige kwaliteit van ingezette instrumenten het principe 'comply or explain' kan worden gehanteerd.

Dit past op zichzelf bij het karakter van het Kwaliteitskader, dat naar het oordeel van de Commissie zal moeten functioneren als een 'levend document'.

8. Verdieping en verbreding

Tijdens haar werkzaamheden heeft bij de Commissie de overtuiging postgevat dat, hoe belangrijk en noodzakelijk het opvolgen van de aanbevelingen van de Commissie-Samson op zichzelf ook is, het perspectief voor de jeugdzorg breder dient te zijn: het gaat uiteindelijk om de algehele veiligheid van de kinderen en jeugdigen. Het voorkomen van seksueel misbruik is daar een weliswaar zwaarwegend, maar toch beperkt aspect van. Er is samenhang met andere veiligheidsaspecten, zoals pesten, mishandeling, een veilige werkomgeving en een positief leefklimaat. Aan deze aspecten raakt de Commissie-Samson in haar rapport niet of kwam zij niet toe aan de uitwerking, overigens om begrijpelijke redenen. Hetzelfde geldt voor een - voor het voorkomen van seksueel misbruik zeer relevant - onderwerp als vroegsignalering en de in dat verband noodzakelijke verbinding met bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg.

De Commissie adviseert Jeugdzorg Nederland daarom met klem een vervolg te geven aan het Kwaliteitskader Voorkomen Seksueel Misbruik. De Commissie ziet het Kwaliteitskader als een belangrijke en goede eerste stap.

Zij bepleit een verdiepings- en verbredingsslag die uiteindelijk moet resulteren in een integrale aanpak van de veiligheid rond de jongeren die aan de zorgen van jeugdzorg zijn toevertrouwd: een Kind Veiligheids Systeem (KVS), waarin op organisatieniveau systematisch aandacht wordt besteed aan risico's rond de veiligheid van het kind, aan bedreigende én beschermende factoren voor die veiligheid en aan concrete, realistische en toetsbare maatregelen, op in beginsel alle aspecten en onderdelen van de organisatie, dit alles gekoppeld aan een monitorsysteem en een prestatie indicator op outcome niveau.

Dit KVS dient het kind/de jongere en zijn welbevinden centraal te stellen en onderdeel uit te maken van een integraal kwaliteitssysteem zoals bijvoorbeeld het HKZ, waarbij voorzien is in een onafhankelijke audit.

De door de Commissie aanbevolen tweede fase impliceert derhalve zowel een doorontwikkeling van het voorliggende Kwaliteitskader als een verbinding met het bredere veiligheidsdomein. Integratie van het Kwaliteitskader in reeds bestaande en binnen de jeugdzorg gehanteerde kwaliteits/veiligheidssystemen ligt daarbij voor de hand.

Tevens geeft de Commissie Jeugdzorg Nederland in overweging om in deze tweede fase de verbinding te zoeken met andere sectoren waarbinnen met jeugdigen wordt gewerkt, zoals de Jeugd-GGZ, de verstandelijk gehandicaptenzorg en de Rijks justitiële jeugdinrichtingen.

9. Tenslotte

De Commissie is zich er terdege van bewust dat het implementeren van het Kwaliteitskader en het oppakken van de beide bovenstaande aanbevelingen veel van de sector vraagt. Dit knelt te meer nu de jeugdzorg tegelijkertijd te maken heeft met andere, eveneens belangrijke ontwikkelingen die veel inspanningen van de jeugdzorgorganisaties en de brancheorganisatie vergen, zoals de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten en de daarmee gepaard gaande transformatie van de werkwijze. Het oppakken van die verantwoordelijkheid vraagt daarom een breder commitment dan uitsluitend dat van de jeugdzorgorganisaties. Zij moeten er op kunnen rekenen dat de investeringen die zij doen door anderen waaronder de huidige en toekomstige financiers, gedragen worden. Ook wijst zij op het belang dat andere betrokkenen, waaronder de opleidingen, de onderzoeksinstituten, de beroepsorganisaties, de kennisinstituten en de ministeries hun rol in deze voortvarend oppakken.

De ministeries hebben het voortouw bij het tot stand doen brengen van de benodigde aanpassing in de basisopleidingen en de universitaire opleidingen, en bij de nabije beschikbaarheid van diagnostiek buiten de jeugdzorg en de taakverdeling tussen gezinsvoogd en pleegzorgmedewerkers. Uiteraard is ook een verantwoorde caseload in de jeugdbescherming en een verantwoorde verhouding tussen jongeren en begeleiders in de residentiële voorzieningen een factor die er aan bijdraagt dat voldoende aandacht gegeven kan worden aan het voorkomen van seksueel misbruik. In het kader van de transitie van de jeugdzorg van de provincies naar de gemeenten is het voorts cruciaal dat naast de bestuurlijke aspecten daarvan tevens de kwaliteit en veiligheid, waaronder ook dit Kwaliteitskader de volle aandacht en het commitment krijgen die nodig zijn voor een succesvolle implementatie.

De waarde van het voorliggende Kwaliteitskader is dat de sector zichzelf zeer concrete en scherpe normen met betrekking tot de veiligheid van de aan haar zorgen toevertrouwde jeugdigen oplegt. Daarvoor verdient de sector, alsmede de brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland naar het oordeel van de Commissie veel respect én steun van alle betrokkenen bij de implementatie ervan.

De Commissie is ervan overtuigd dat met de daadkrachtige inzet van een ieder dit Kwaliteitskader een krachtig instrument zal zijn in het voorkomen en bestrijden van seksueel misbruik en het borgen van een veilige leefomgeving voor jeugdigen.

Namens de Commissie,

André Rouvoet,
Voorzitter

Inhoud

Inleiding	3
------------------	----------

Leeswijzer	9
-------------------	----------

1 De basis	10
-------------------	-----------

1.1 Opleiding en permanente educatie	10
1.2 Screening en aandacht voor seksueel misbruik in sollicitatie- en functioneringsgesprekken	11

2 Doorbreken handelingsverlegenheid	13
--	-----------

2.1 Seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar maken in het team, op de leefgroep en met (pleeg)ouders en individuele (pleeg)kinderen	13
---	----

3 De jeugdige	14
----------------------	-----------

3.1 Afstemming hulpverlening	14
3.2 Weerbaarheid van jeugdigen vergroten	15
3.3 Casusoverleg	16
3.4 Diagnostiek en hulpverlening na seksueel misbruik	16

4 De organisatie	17
-------------------------	-----------

4.1 Inrichten leerprocessen	17
4.2 Klachtenprocedure	17
4.3 Raden van Toezicht	18

5 Pleegzorg	19
--------------------	-----------

5.1 Screening aspirant pleegouders	19
5.2 Voorbereiding, ondersteuning, evaluatie en toezicht pleegouders	19
5.3 Zorgen voor veiligheid en werken met onzekerheid in een pleeggezin	21

Bijlagen

Bijlage 1 Samenstelling commissie Rouvoet	23
---	----

Bijlage 2 opdrachtomschrijving	24
--------------------------------	----

Bijlage 3 tijdlijn	27
--------------------	----

Bijlage 4 hulpmiddelen en instrumenten	30
--	----

Bijlage 5 HKZ	34
---------------	----

Leeswijzer

Het Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg beoogt seksueel misbruik in de jeugdzorg terug te dringen en een gezonde seksuele ontwikkeling van jeugdigen te bevorderen. Daarbij volgt het kader de aanbevelingen van de commissie Samson, voor zover deze zijn overgenomen door Jeugdzorg Nederland.

In het kwaliteitskader zijn de aanbevelingen van de commissie Samson in vijf samenhangende hoofdstukken ingedeeld. Per aanbeveling van de commissie Samson is een tabel opgesteld waarin wordt beschreven hoe de betreffende aanbeveling geïmplementeerd dient te worden. Boven elke tabel wordt steeds een samenvatting gegeven van de aanbeveling van de Commissie Samson waar de desbetreffende tabel op ziet.

In elke tabel zijn steeds de te ondernemen acties beschreven, gevolgd door een termijn waarbinnen deze moeten worden gerealiseerd. De acties zijn zo concreet en toetsbaar mogelijk geformuleerd. Vastgesteld moet kunnen worden dat en wanneer een bepaalde actie daadwerkelijk is uitgevoerd respectievelijk deze een vast onderdeel is gaan uitmaken van het dagelijks handelen (operationalisering en borging). Voor een aantal acties geldt dat eerst een werkwijze moet worden vastgesteld voordat de actie kan worden geïmplementeerd. In die gevallen is sprake van een extra toetsmoment. Uiterlijk drie maanden voordat de actie geïmplementeerd moet zijn, zal de daarbij te hanteren werkwijze (nader) bepaald moeten zijn, zodat nog voldoende tijd resteert om de uitvoering voor te bereiden (zie ook voetnoot 1 bij realisatietermijn).

Een aantal acties uit het kwaliteitskader is niet op alle organisaties van toepassing. In het kwaliteitskader is door middel van kleurduiding aangegeven welke acties van toepassing zijn op Bureau Jeugdzorg en welke acties van toepassing zijn op Jeugd & Opvoedhulp.

 Jeugd & Opvoedhulp

 Bureau Jeugdzorg

Als bijlage is een tijdlijn opgenomen waarin in één oogopslag te zien is welke acties binnen welke termijn moeten zijn gerealiseerd. In een volgende bijlage is een opsomming van instrumenten en hulpmiddelen opgenomen, die kunnen worden gebruikt om de acties te realiseren. Het gaat om voorbeelden van beschikbare en in de praktijk toegepaste instrumenten. De lijst is niet uitputtend. Opname in de lijst wil niet per sé zeggen dat de beschreven werkwijze is getoetst op effectiviteit. Bij sommige acties ontbreken nog instrumenten of hulpmiddelen. Organisaties zullen in die gevallen tijdig zelf keuzes moeten maken of - liefst in gezamenlijkheid - benodigde materialen moeten ontwikkelen. Tot slot is in een bijlage een overzicht opgenomen met de gerelateerde HKZ-eisen. De meeste organisaties passen thans het HKZ-schema reeds toe. Dat wil zeggen dat zij werken met een kwaliteitssysteem waarin sprake is van een PDCA-cyclus en een toetsingskader waaraan de organisatie moet voldoen. Binnen deze cyclus worden onder meer risico's geïnventariseerd en voorzien van concrete, realistische en toetsbare maatregelen op in beginsel alle aspecten en onderdelen van de organisatie met het doel de effectiviteit van de organisatie stelselmatig te verbeteren. De cyclus wordt ondersteund door een management-informatiesysteem. Het kwaliteitskader biedt een toespitsing op het onderdeel seksualiteit en seksueel misbruik van de normen die HKZ hanteert. Door middel van de aansluiting bij HKZ wordt geborgd dat de acties in het kwaliteitskader stelselmatig voorwerp zijn van evaluatie en verbetering door inbedding in de PDCA-cyclus.

Tot slot: in het kader wordt de term jeugdige gehanteerd, waarmee zowel kind als jongere wordt bedoeld. Het kader is te downloaden op www.jeugdzorgnederland.nl

1 De basis

1.1 Opleiding en permanente educatie

Aanbeveling commissie Samson

In alle basisopleidingen die opleiden richting de jeugdzorg – niet alleen in keuzevakken – moet aandacht zijn voor de gewone en afwijkende seksuele ontwikkeling en de problematiek van seksueel misbruik. In de bijscholing van professionals in jeugdzorgorganisaties kan hierop voortgebouwd worden, vanuit de specifieke taken van de professional en de specifieke doelgroep waarmee gewerkt wordt. Hierbij kan gedacht worden aan onder anderen jeugdigen met een (licht) verstandelijke beperking en jeugdigen met een verleden van seksueel misbruik.

Toelichting:

Seksuele ontwikkeling is in de jeugdzorg nog steeds een beladen onderwerp. Er is sprake van een tekort aan kennis in combinatie met handelingsverlegenheid. Iedere medewerker in de jeugdzorg moet ervan doordrongen zijn dat seksueel misbruik voorkomt en dat iedereen een eigen verantwoordelijkheid heeft om misbruik tegen te gaan. Door het bijbrengen en bijhouden van kennis over de gewone en afwijkende seksuele ontwikkeling van jeugdigen wordt de basiskennis van professionals over het thema vergroot. Door 'training on the job' en de inzet van ervaringsdeskundigen wordt de basis gelegd om de handelingsverlegenheid in de jeugdzorgorganisaties rond het thema seksuele ontwikkeling en seksueel misbruik aan te pakken en een open cultuur te realiseren.

Jeugdzorg Nederland heeft met de HBO-Raad de afspraak gemaakt om een specifieke themacompetentie 'seksuele ontwikkeling' te ontwikkelen. De themacompetentie is vormgegeven conform de systematiek van het uitstroomprofiel jeugdzorgwerker en is gericht op competenties op het gebied van gezonde seksuele ontwikkeling, signalering van afwijkingen en behandeling. Overigens moet het onlangs ingediende wetsvoorstel Professionalisering jeugdzorg in de toekomst zorgen voor een wettelijke basis voor de professionalisering.

Op 1 juni 2013 is de themacompetentie beschikbaar en maken de (regionale) jeugdzorgorganisaties met de lokale HBO-opleidingen afspraken over de opname van de themacompetentie in het opleidingsprogramma en de stage-opdracht.

Voor MBO-opleidingen is het landelijk vastgestelde kwalificatiedossier pedagogisch werker 4 Jeugdzorg van toepassing.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn ¹
  1.1.1	De organisatie maakt op regionaal niveau afspraken met de HBO-opleidingen over de opname van de themacompetentie in het opleidingsprogramma en de stage-opdracht.	1 mei 2014
  1.1.2	MBO-studenten voeren tijdens de stage bij de organisatie in het kader van kerntaak 2 van het kwalificatiedossier opvoeden en ontwikkelen van jeugdigen, een expliciete opdracht uit op het thema seksuele ontwikkeling en 'voorkomen seksueel misbruik'. Het resultaat hiervan wordt geborgd in het stageverslag.	1 mei 2014

¹ Daar waar in het kader sprake is van een opdracht om een bepaalde werkwijze te kiezen, eventueel uit te werken en vast te stellen, doet de organisatie dat uiterlijk drie maanden voorafgaand aan de genoemde realisatietermijn. Een en ander voor zover de realisatietermijn dit toelaat. Indien dit laatste niet het geval is, geschiedt keuze en vaststellen zo spoedig mogelijk voor de genoemde realisatietermijn. Hierdoor heeft de organisatie nog voldoende tijd realisatie van de werkwijze in de praktijk te implementeren.

-
-   1.1.3 De organisatie hanteert een werkwijze om systematisch aandacht te besteden aan de in de themacompetentie genoemde kennis en vaardigheden in de reguliere teamoverleggen, casusoverleggen en/of werkbegeleiding/intervisie. 1 mei 2014
-

-   1.1.4 De organisatie bepaalt een werkwijze gericht op bij- en nascholing waarbij systematisch aandacht besteed wordt aan de doorontwikkeling van de in de themacompetentie genoemde kennis en vaardigheden. De werkwijze is vastgelegd in een plan met betrekking tot de scholings- en loopbaanmogelijkheden (artikel 33.1 cao jeugdzorg). 1 mei 2014
-

1.2 Screening en aandacht voor seksueel misbruik in sollicitatie- en functioneringsgesprekken

Aanbeveling commissie Samson

Tijdens sollicitatie- en functioneringsgesprekken dient standaard aandacht voor de problematiek van seksueel misbruik te zijn. Tijdens functioneringsgesprekken moeten de persoonlijke omstandigheden en veranderingen deel uitmaken van het gesprek, omdat hierin een risico kan schuilen voor het – op termijn – plegen van seksueel misbruik.

Toelichting:

De omgang met jeugdigen brengt een spanningsveld van afstand versus nabijheid met zich mee. De machtsverhouding waarin professionals zich bevinden ten opzichte van de aan hun zorg toevertrouwde jeugdigen vergroot dit spanningsveld. Voor het creëren van een veilig leefklimaat en hulpverleningstraject is het van belang dat professionals gescreend worden op bewustzijn van dit spanningsveld, maar ook op mogelijk seksueel afwijkend gedrag of vatbaarheid daarvoor. De screening strekt zich uit van de periode vóór de start in de functie tot en met de gesprekscyclus die doorlopen wordt in het kader van het functioneren. De screening ziet niet alleen op de gesprekken met de professional maar ook op opvragen van referenties en een periodieke verklaring omtrent gedrag. Over het opvragen van referenties wordt uiteraard met de sollicitant gesproken.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
 	1.2.1 De organisatie vraagt bij iedere sollicitant referenties op waar het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag onderdeel van uitmaakt.	1 januari 2014
 	1.2.2 De organisatie hanteert bij het voeren van sollicitatiegesprekken een format waarin de volgende thema's aan de orde komen: • reflectie op het spanningsveld afstand versus nabijheid in combinatie met risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag; • reflectie op eigen opvoedingssituatie; • reflectie op onderwerpen die kunnen leiden tot secundaire traumatisering; • gedragscode organisatie.	1 januari 2014
 	1.2.3 De organisatie vraagt conform artikel 6.5 cao jeugdzorg voorafgaand aan indiensttreding een verklaring omtrent gedrag en in overleg met de ondernemingsraad stelt de organisatie vast hoe vaak de werkgever van een werknemer een verklaring omtrent gedrag kan vragen.	1 januari 2014

-
-   1.2.4 De organisatie hanteert een format bij het voeren van functionerings- 1 januari 2014
gesprekken waarin de volgende thema's aan de orde komen:
- afstand en nabijheid in combinatie met risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag
 - seksueel misbruik;
 - veranderingen in de eigen persoonlijke omstandigheden die van invloed kunnen zijn op seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- Het resultaat van het gesprek wordt geborgd in een verslag.
-
-   1.2.5 De organisatie hanteert een in een document vastgestelde 1 januari 2014
werkwijze voor de omgang met vermoedens of signalen van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag.
-

2 Doorbreken handelingsverlegenheid

2.1 Seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar maken in het team, op de leefgroep en met (pleeg)ouders en individuele (pleeg)kinderen

Aanbeveling commissie Samson

Er dient structureel aandacht te zijn voor gezonde seksuele ontwikkeling, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik, waaronder misbruik dat buiten het terrein van de organisatie plaatsvindt (zoals loverboy problematiek).

Toelichting:

De thema's seksuele ontwikkeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag moeten breed bespreekbaar zijn, dat wil zeggen zowel in het team als op de leefgroep, maar ook met (pleeg)ouders en met individuele (pleeg)kinderen. Hierbij kan worden aangesloten bij (bestaande) meer algemene gesprekken over gedrag, grenzen en respect en er kan gebruik worden gemaakt van beeldmateriaal en rollenspellen. Ook moet rekening worden gehouden met de doelgroep, bijvoorbeeld jeugdige of ouders met een (licht) verstandelijke beperking, jeugdige met een seksueel traumatisch verleden, loverboy-problematiek, culturele verschillen en geloof.

Er blijkt nog steeds grote handelingsverlegenheid en onwetendheid te zijn op de werkvloer. Professioneel en open over seksuele ontwikkeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag praten is echter essentieel. Door seksuele ontwikkeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag breed bespreekbaar te maken en open te staan voor signalen van anderen die bij de jeugdige betrokken zijn, zoals de school, wordt de onwetendheid en de handelingsverlegenheid weggenomen. Het introduceren van een basismethodiek op dit terrein, die de medewerkers handvatten biedt, draagt bij aan het terugdringen van de handelingsverlegenheid.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
 2.1.1	De organisatie kiest en implementeert een basismethodiek voor het bespreekbaar maken van seksuele ontwikkeling en grensoverschrijdend gedrag met (pleeg)kinderen, met (pleeg)ouders, in de leefgroep en in het team.	1 januari 2014
 2.1.2	De organisatie stelt vast welk aanbod, afgestemd op leeftijd en doelgroep inzetbaar is in het kader van voorlichting en ondersteuning van jeugdigen bij de seksuele ontwikkeling en past dat binnen de organisatie toe.	1 januari 2014
 2.1.3	De organisatie stelt vast in welke overleggen ² het thema seksuele ontwikkeling, grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik onderdeel van de agenda is en op welke wijze het resultaat van de bespreking wordt vastgelegd.	1 januari 2014

² Het betreft hier teamoverleg, overleg met jeugdigen en overleg met (pleeg)ouders.

3 De jeugdige

3.1 Afstemming hulpverlening³

Aanbeveling commissie Samson

Als een jeugdige in zorg komt, moet een grondige risicoanalyse gemaakt worden, mede op basis van de bekende voorgeschiedenis. Groepsleiders en pleegouders moeten bekend zijn met de voorgeschiedenis van een jeugdige.

Toelichting:

De organisatie realiseert een veilig leefklimaat voor jeugdigen. Daar hoort bij dat als een jeugdige wordt aangemeld de organisatie expliciet vraagt naar informatie over seksuele ontwikkeling en seksuele voorgeschiedenis. Goed zicht hebben op en rekening houden met de voorgeschiedenis en problematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag van de jeugdige is bij het bieden van de hulpverlening van belang ter voorkoming van nieuw misbruik (hertraumatisering) en bij verwerking van het misbruik dat kan hebben plaatsgevonden. Daarom is het belangrijk dat de dagelijkse begeleiders van jeugdigen – groepsleiders of pleegouders – op de hoogte zijn van de voorgeschiedenis en problematiek, zonder dat hierop teveel de focus wordt gelegd, waardoor de balans in de hulpverlening wordt verstoord.

In het kader van het realiseren van een veilig leefklimaat en zorgvuldig afgestemde hulpverlening wordt bij de risico-inventarisatie voor de jeugdige het thema seksuele ontwikkeling opgenomen en indien van toepassing de motivatie voor de keuze voor de leef- en behandelgroep. De groepsgrootte is zodanig dat de organisatie kan waarborgen dat begeleiding in seksuele ontwikkeling en het opvangen van signalen voldoende aandacht krijgen.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
 3.1.1	De organisatie die de zorg overdraagt aan een andere organisatie, verstrekt daarbij informatie over de (problemen bij de) seksuele ontwikkeling en voorgeschiedenis. De organisatie die de zorg ontvangt, neemt de informatie op in het dossier van de jeugdige.	1 januari 2014
 3.1.2	In de risico-inventarisatie voor de jeugdige is informatie opgenomen over de seksuele ontwikkeling van de jeugdige, gericht op vertonen of slachtoffer worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag, alsmede –indien van toepassing– de motivatie voor de keuze voor de leef- en behandelgroep.	1 januari 2014
 3.1.3	Bij aanvang van de hulpverlening worden betrokken hulpverleners en pleegouders door de organisatie op de hoogte gesteld van de voorgeschiedenis van een jeugdige en diens eventuele ervaringen met seksueel misbruik en of vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag met als doel het gedrag te begrijpen en eventuele signalen van seksueel misbruik te verstaan. In het dossier van het jeugdige wordt opgenomen dat dit gesprek heeft plaatsgevonden en dat de uitkomst met de jeugdige is besproken.	1 januari 2014

³ Samenvoeging van de aanbevelingen 'diagnostiek bij uithuisplaatsing' en 'samenstelling leefgroep', voor zover de aanbevelingen gericht zijn aan Jeugdzorg Nederland.

3.2 Weerbaarheid van jeugdigen vergroten

Aanbeveling commissie Samson

Zodra een jeugdige in zorg komt, vrijwillig, gedwongen, ambulant of residentieel vindt een gesprek met de jeugdige plaats waarin wordt gesproken over de (reden en inhoud) van de zorg, over omgangsvormen en verwachtingen. Daarbij komt ook gezond en ongezond seksueel gedrag aan bod. In dit gesprek worden normen aangegeven van wat niet geaccepteerd hoeft te worden, bij wie de jeugdige terecht kan als een ander het (in seksueel opzicht) lastig valt en wat dat voor gevolgen heeft voor slachtoffer en dader. Deze thema's kunnen geïntegreerd worden in een gesprek over ongewenst gedrag in brede zin.

Toelichting:

Seksuele ontwikkeling, seksueel gedrag en seksuele normen blijken moeilijk bespreekbare onderwerpen. In de ontwikkeling en het latere leven van een jeugdige nemen ze een belangrijke plaats in. Daarom is het van belang om zo snel mogelijk in gesprek te gaan met de jeugdige en duidelijkheid te geven over deze onderwerpen. Niet alleen met het oog op de seksuele ontwikkeling van de jeugdige, maar zeker ook om aan te geven waar de jeugdige in de nieuwe omgeving c.q. situatie aan toe is, waar hij terecht kan met vragen en/of problemen en wat de grenzen zijn. Daarbij is het van belang toe te werken naar een situatie waarbij de jeugdige grip op de eigen situatie ervaart, een steunfiguur heeft en de jeugdige voelt dat onderwerpen bespreekbaar zijn. Het spreekt vanzelf dat de inhoud van de gesprekken met de jeugdige passend moet zijn bij diens leeftijd en problematiek. Dat geldt ook voor het moment waarop met de jeugdige over de seksuele ontwikkeling wordt gesproken. Dat kan snel nadat de jeugdige in zorg komt, soms is het beter te wachten met het gesprek totdat de jeugdige zich enigszins op zijn gemak voelt binnen de organisatie.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
	3.2.1 De organisatie legt in een document vast bij wie jeugdigen met vragen en/of problemen terecht kunnen en wat hiermee gedaan wordt. De organisatie maakt hiervan een voor (jonge) jeugdigen leesbare versie of ander leeftijdsadequaat product. De organisatie maakt de documenten kenbaar aan de jeugdigen in de organisatie.	1 januari 2014
	3.2.2 De organisatie betreft de jeugdigen bij het opstellen en onderhouden van de gedragsregels en maakt hiervan een voor (jonge) jeugdigen leesbare versie of ander leeftijdsadequaat product. De organisatie actualiseert haar gedragsregels voor het thema voorkomen seksueel misbruik.	1 januari 2014
	3.2.3 De organisatie bespreekt, indien mogelijk en afhankelijk van de leeftijd en de problematiek, in de beginperiode van het traject met de jeugdige de seksuele ontwikkeling het seksueel gedrag en de grenzen en normen die de organisatie daarbij hanteert. In het dossier wordt opgenomen dat het gesprek heeft plaatsgevonden. De organisatie maakt de jeugdige duidelijk op welke wijze en bij wie hij een melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag kan doen en wat met een dergelijke melding gedaan wordt.	1 januari 2014
	3.2.4 De organisatie zet weerbaarheidstrainingen in voor die jeugdige voor wie dit, gezien zijn problematiek, nodig is.	1 oktober 2013

3.3 Casusoverleg

Aanbeveling commissie Samson

In iedere regio zou multidisciplinair casusoverleg beschikbaar moeten zijn, met daarin alle professionals die betrokken zijn bij de jeugdige, waar een casus van (vermoedelijk) seksueel misbruik kan worden ingebracht.

Toelichting:

Door alle aanwezige informatie en expertise te bundelen en acties op elkaar af te stemmen, wordt regie gerealiseerd over alle ketenpartners heen, in een casus waar een (vermoeden van) seksueel misbruik is ingebracht. Het doel wordt gerealiseerd via multidisciplinair casusoverleg waar alle professionals die betrokken zijn bij de jeugdige aan deelnemen. In het bijzonder is dit ook van belang om het opsporingstraject en hulpverleningstraject gelijk op te laten gaan zonder dat ze elkaar tegenwerken.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
 3.3.1	De organisatie stelt een richtlijn op voor het organiseren van een intern multidisciplinair overleg bij een casus van (vermoeden van) seksueel misbruik.	1 mei 2014
 3.3.2	De organisatie stelt een richtlijn op voor het organiseren van een extern multidisciplinair overleg bij een casus van (vermoeden van) seksueel misbruik. Hiertoe worden afspraken gemaakt met de relevante ketenpartners.	1 mei 2014

3.4 Diagnostiek en hulpverlening na seksueel misbruik

Aanbeveling commissie Samson

Na seksueel misbruik of seksuele grensoverschrijdingen tussen groepsgenoten moet altijd passende hulpverlening voor beiden beschikbaar zijn. Dat impliceert dat er voldoende specialisten op korte afstand zijn, zowel voor diagnostisch onderzoek als voor daarop aansluitende hulpverlening.

Toelichting:

De uitvoering van onderzoek en hulpverlening vindt plaats door de organisatie zelf dan wel wordt in samenwerking met ketenpartners uitgevoerd, waardoor snel hulp kan worden geboden. Bij specifieke problematiek kan bijvoorbeeld het Kinder- en Jeugd-traumacentrum of de regionale GGZ instelling worden ingeschakeld.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
 3.4.1	De organisatie stelt hulpverleningsaanbod voor slachtoffers en dader vast en beschikbaar en past dit indien nodig toe.	1 mei 2014

4 De organisatie

4.1 Inrichten leerprocessen

Aanbeveling commissie Samson

De verdere professionalisering vereist voldoende aandacht op drie niveaus: dat van het bestuur, het management en van de professionals op de werkvloer. Een lerende organisatie impliceert dat de bestuurder zelf meeleert, de noodzaak van blijven leren uitdraagt, stimuleert en faciliteert. Elke organisatie moet een monitoringssysteem inrichten om de voortgang en verbeteringen zichtbaar te maken.

Toelichting:

Door het inrichten en borgen van leerprocessen worden bestaande praktijken rondom opvangen signalen van seksueel misbruik en de aanpak ervan systematisch onderzocht op effectiviteit, hiervan wordt geleerd en de bestaande praktijken worden verbeterd. Het HKZ certificatieschema Jeugdzorg bevat een kwaliteitsmanagementsysteem op basis van een PDCA-cyclus. Op basis van de uitkomsten, signalen en trends van de metingen analyseert de organisatie de processen. De organisatie beoordeelt aan de hand van de analyses of verbetering nodig, wenselijk en/of haalbaar is.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
  4.1.1	De organisatie stelt vast op welke wijze in het kwaliteitsmanagement-systeem signalen van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag worden geregistreerd en geanalyseerd, op basis waarvan verbetermaatregelen worden getroffen.	1 januari 2014
  4.1.2	De organisatie implementeert een instrument waarmee de beleving van de veiligheid structureel in kaart worden gebracht. De uitkomsten worden beoordeeld in de teams en binnen het management en leiden zo nodig tot verbeteracties.	1 oktober 2014
  4.1.3	Het bestuur van de organisatie evalueert minimaal twee keer per jaar de meldingen en incidenten op het gebied van seksueel misbruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag, bespreekt de resultaten, neemt zo nodig maatregelen en ziet toe op de uitvoering daarvan.	1 januari 2014
  4.1.4	De organisatie stelt een plan van aanpak op voor het inrichten van een lokale leeromgeving met als doel om door reflectie en discussie met ketenpartners te leren van actuele casuïstiek.	1 mei 2014

4.2 Klachtenprocedure

Aanbeveling commissie Samson

Organisaties moeten voorzien in een heldere en toegankelijke klachtenprocedure. Deze moet bij de jeugdige en zijn ouders/verzorgers voldoende bekend zijn.

Toelichting:

Op basis van artikel 68 van de Wet op de jeugdzorg hebben Bureaus Jeugdzorg en organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp een regeling voor de behandeling van klachten over gedragingen van hen of van voor hen werkzame personen jegens jeugdigen of jegens hun ouders, voogden, stiefouders, anderen die een jeugdige als behorende tot hun gezin verzorgen en opvoeden of degenen die anders dan als ouder samen met de ouder het gezag over de jeugdige uitoefenen. Zij brengen de regeling en het klachtenreglement op

passende en heldere wijze onder de aandacht van in ieder geval degenen die als klager zijn aangewezen.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
 	4.2.1 De organisatie hanteert een regeling voor de behandeling van klachten als bedoeld in artikel 68 Wet op de jeugdzorg, waarin tevens is vastgelegd de wijze waarop klager wordt geïnformeerd over de beslissing op de klacht en de reactie van de organisatie op deze beslissing.	1 oktober 2013
 	4.2.2 De organisatie geeft voldoende bekendheid aan de klachtenprocedure door in ieder geval: • de jeugdige en diens (pleeg)ouders bij de kennismaking te informeren over de klachtenprocedure. • (schriftelijke) informatie beschikbaar te hebben binnen de organisatie.	1 oktober 2013
 	4.2.3 De organisatie stelt over elk kalenderjaar een openbaar verslag op, overeenkomstig artikel 68 Wet op de jeugdzorg, waarin tevens eens per twee jaar is opgenomen de mening van klagers wat betreft het verloop van de klachtbehandeling.	1 mei 2014
 	4.2.4 De organisatie voert jaarlijks, vanaf het jaar 2013, een analyse uit van het aantal geregistreerde klachten gericht op seksueel grensoverschrijdend gedrag op basis waarvan verbetermaatregelen worden getroffen.	1 oktober 2013

4.3 Raden van Toezicht

Aanbeveling commissie Samson

Intensivering van het inhoudelijk toezicht, waarvan de thematiek van seksueel misbruik expliciet deel uitmaakt.

Toelichting:

De afgelopen jaren hebben Raden van Toezicht in de non-profitsector een steeds zwaardere taak gekregen in het toezicht op publieke taken. De raden oriënteren zich thans breed op deze ontwikkeling. Om seksueel misbruik te voorkomen wordt toezicht op het onderwerp expliciet geïntensiveerd.

De jeugdzorgorganisaties hanteren de zorgbrede governancecode 2010. Kwaliteit en veiligheid is binnen de Raad van Toezicht expliciet belegd.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
 	4.3.1 De Raad van Toezicht voert jaarlijks gesprekken met de Raad van Bestuur over het functioneren betreffende kwaliteit en veiligheid. De volgende onderwerpen worden besproken: • voorkomen van seksueel misbruik • signalen van seksueel misbruik • de uitkomsten van een uitgevoerde veiligheidsmonitor, de analyse daarvan en de genomen verbetermaatregelen. Het resultaat van het overleg wordt vastgelegd in een verslag.	1 januari 2014

5 Pleegzorg

5.1 Screening aspirant pleegouders

Aanbeveling commissie Samson

Er dient door de sector een landelijke (concrete) norm te worden ontwikkeld waaraan de voorbereidende training voor pleegouders moet voldoen. Pleegzorgorganisaties dienen altijd referenties op te vragen en af te geven bij de aanmelding van aspirant pleegouders.

Toelichting:

Onderdeel van de bescherming van en hulp aan pleegkinderen is een zorgvuldige begeleiding en screening van aspirant-pleegouders, zowel voor bestandspleegzorg als netwerkpleegzorg. De organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg hebben ervoor gekozen om gezamenlijk een kwaliteitskader te ontwikkelen dat dit proces beschrijft en om hiermee duidelijkheid, eenduidigheid en transparantie te brengen in het proces⁴. Het uitgebreid screenen van aspirant pleegouders, onder meer door het opvragen van referenties, maakt onderdeel uit van het proces.

Een pleegouder en alle personen van 12 jaar en ouder die als inwonende op het adres van de pleegouder staan ingeschreven, beschikken over een verklaring van geen bezwaar die voor de aanvang van de opvoeding en verzorging van een pleegkind is afgegeven door de Raad voor de Kinderbescherming. Sinds januari 2013 geeft de Raad voor de Kinderbescherming bij het afgeven van de verklaring aan of de pleegouder eerder een verklaring heeft aangevraagd. De organisatie kan dan bij de andere organisatie indien nodig informatie opvragen over afwijzing of acceptatie bij selectiebesluit.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
	5.1.1 De organisatie hanteert bij de screening van aspirant pleegouders het herziene 'kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders', waarin het thema seksuele ontwikkeling en seksueel misbruik uitdrukkelijk is belegd.	1 januari 2014

5.2 Voorbereiding, ondersteuning, evaluatie en toezicht pleegouders

Aanbeveling commissie Samson

Pleegouders moeten door de pleegzorgorganisatie goed voorbereid worden op de komst van een jeugdige met een (seksueel) traumatische voorgeschiedenis. Ook dient de pleegzorgorganisatie te voorzien in ondersteuning, bijvoorbeeld door deskundigen zoals een psycholoog of een orthopedagoog, wanneer daar behoefte aan is. Daarnaast biedt de inzet van het sociale netwerk kansen om pleegouders te ondersteunen, sociale isolatie van pleeggezinnen tegen te gaan en eventueel ook om ongewenste ontwikkelingen te signaleren.

Een jaarlijkse evaluatie door de pleegzorgorganisaties met nadrukkelijk oog voor de stabiliteit van de gezinssituatie en expliciete aandacht voor wijziging zoals echtscheiding, werkloosheid of ziekte is gewenst.

⁴ 'Kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders', versie 1.0 april 2011. Het kwaliteitskader wordt momenteel herzien. De herziene versie wordt op 1 oktober 2013 bestuurlijk vastgesteld.

Toelichting:

De organisatie is verantwoordelijk voor een veilig leefklimaat bij pleeggezinnen. Die verantwoordelijkheid begint al bij de selectie en voorbereiding van pleegouders. Voor een pleegkind wordt dit concreet en relevant als deze geplaatst wordt in een pleeggezin. De verantwoordelijkheid van de organisatie strekt zich daarom ook tot de begeleiding van de pleegouders, het aanbod tot scholing, regelmatige evaluatie van de plaatsing en hulp bij de inzet van het sociale netwerk. In de pleegouderbegeleiding is structureel aandacht voor seksuele ontwikkeling van de jeugdige en het voorkomen van seksueel misbruik, maar deze begeleiding moet ook concreet die ondersteuning inhouden die pleegouders nodig hebben om een jeugdige met een (seksueel) traumatische voorgeschiedenis te kunnen opvangen.

In het kader van de hiervoor genoemde verantwoordelijkheid die de pleegzorgorganisatie heeft, voert zij bij de periodieke evaluatie een veiligheidscheck uit. In deze veiligheidscheck zijn indicatoren neergelegd die onder andere betrekking hebben op de veiligheid van de jeugdige en zijn risicofactoren benoemd die te maken hebben met onder andere (echt)scheiding, ziekte, werkloosheid, huiselijk geweld, huisvesting en sociaal isolement. Een gesprek met de jeugdige over de ervaren veiligheid en over het onderwerp seksuele ontwikkeling maakt, wanneer de leeftijd en ontwikkeling van de jeugdige dit toelaten, onderdeel uit van de periodieke evaluatie.

Indien de organisatie daartoe aanleiding ziet kan zij besluiten dat voor pleegouders een nieuwe verklaring van geen bezwaar bij de Raad voor de Kinderbescherming gewenst is. Dit kan het geval zijn als pleegouders langer dan twee jaar op een wachtlijst staan of als de gezinssamenstelling is gewijzigd.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
●	5.2.1 De organisatie neemt in het pleegouderbegeleidingsplan standaard het onderwerp seksuele ontwikkeling en seksueel misbruik op, alsmede het betrekken van het netwerk van de pleegouders gedurende de pleeggezinplaatsing.	1 oktober 2013
●	5.2.2 De organisatie stelt een hulpverleningsaanbod vast en beschikbaar in het kader van voorbereiding van en begeleiding aan pleegouders die een jeugdige met een seksueel traumatische voorgeschiedenis opnemen c.q. hebben opgenomen.	1 januari 2014
●	5.2.3 De organisatie stelt het cursus- c.q. scholingsaanbod voor pleegouders, gericht op seksuele ontwikkeling en (voorkomen) seksueel misbruik, vast en beschikbaar.	1 januari 2014
●	5.2.4 In de periodieke evaluatie van de pleeggezinplaatsing is expliciet aandacht voor het thema seksuele ontwikkeling van de jeugdige en wijziging van omstandigheden.	1 oktober 2013
●	5.2.5 De organisatie voert de periodieke evaluatie van de pleeggezinplaatsing uit met inachtneming van hetgeen in het herziene 'kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders' is opgenomen ten aanzien van: • de veiligheidscheck; • de tussentijdse screening; • het opvragen van de verklaring van geen bezwaar.	1 januari 2014

5.3 Zorgen voor veiligheid en werken met onzekerheid in een pleeggezin

Aanbeveling commissie Samson

Bij vermoedens van seksueel misbruik in een pleeggezin dienen alle betrokkenen samen te werken, de ernst van de situatie te erkennen, inclusief de onzekerheid die soms niet direct op te lossen is. Zij moeten goede afspraken met elkaar maken over verhoging van veiligheid en minimalisering van risico's.

Toelichting:

Bij vermoedens van seksueel misbruik in een pleeggezin kunnen professionals voor de moeilijke keuze komen te staan de jeugdige uit het pleeggezin te halen om redenen van veiligheid, met het risico dat dit ten onrechte gebeurt en met (hechtings)schade voor de jeugdige. Anderzijds is er het risico dat, als de jeugdige in het pleeggezin blijft, het seksueel misbruik ongehinderd kan doorgaan. Als er vermoedens van seksueel misbruik zijn, kan door de inzet van ketenpartners en het sociale netwerk van pleegouders en pleegkind, de veiligheid worden verhoogd en risico's worden geminimaliseerd, zodat het pleegkind niet uit huis hoeft te worden gehaald. Dit is alleen van toepassing in situaties waarbij de aanwijzingen (nog) geen aanleiding geven om het pleegkind uit het pleeggezin te halen.

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
●	5.3.1 De organisatie stelt beleid en werkwijze vast op basis waarvan gehandeld wordt bij vermoedens van seksueel misbruik in een pleeggezin, waarbij het besluit is genomen het pleegkind in het pleeggezin te laten. Onderdeel van de werkwijze is het opstellen van een veiligheidsplan waarin opgenomen: • concrete, praktische afspraken met ketenpartners, pleegouders, het sociale netwerk van pleegouders en pleegkind om de veiligheid te verhogen en risico's te minimaliseren; • afspraken, opgenomen in een veiligheidsplan over het toezicht op het navolgen van de gemaakte afspraken en sancties bij niet nakomen van de afspraken.	1 januari 2014
●	5.3.2 De organisatie maakt over het beleid als genoemd in 5.3.1 afspraken met ketenpartners en legt deze vast.	1 januari 2014

BIJLAGEN

Bijlage 1 - samenstelling Commissie

Commissie Voorkomen Seksueel Misbruik in de Jeugdzorg

André Rouvoet (voorzitter)

Rouvoet is voormalig vice-premier en minister voor Jeugd en Gezin en momenteel onder ander voorzitter van Zorgverzekeraars Nederland.

Leonieke Boendermaker

Boendermaker is Lector implementatie in de jeugdzorg aan de Hogeschool van Amsterdam en senior onderzoeker orthopedagogiek/differentiatie jeugdzorg aan de Rijksuniversiteit Groningen. Lid Richtlijn Adviescommissie Jeugd.

Jacques Ament

Ament is oud-bestuurder van Stichting Jeugdhulp Maastricht. Toezichthouder bij Mensana, RIBW Noord- en Midden Limburg en bij huisartsenorganisatie HOZL. Ament heeft een eigen management adviesbureau.

Marcel van Gastel

Van Gastel is voormalig directeur-generaal (DG) op het ministerie van VWS en bij het programmaministerie Jeugd & Gezin en op dit moment werkzaam bij ABD Top Consult van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Monique van Dijen

Van Dijen is Partner bij Ernst & Young en vicevoorzitter van het sectorbestuur Health Care & Life Sciences. Zij is gepromoveerd op kwaliteit- en veiligheidssystemen in de gezondheidszorg. Van Dijen is toezichthouder van het Groene Hart Ziekenhuis.

Peter Levenkamp (secretaris)

Levenkamp is oud-directeur Justitieel Jeugdbeleid bij het ministerie van Justitie.

Bijlage 2 - opdrachtomschrijving

Commissie Voorkomen Seksueel Misbruik in de Jeugdzorg

Inleiding

Seksueel misbruik is een breed maatschappelijk probleem dat voorkomt in alle lagen van de bevolking. De maatschappij als geheel heeft daarin een verantwoordelijkheid, de jeugdzorgsector in het bijzonder, omdat juist kwetsbare kinderen vaker slachtoffer zijn van seksueel misbruik en juist deze kinderen en hun ouders gebruik maken van de hulp die de sector kan bieden.

Om seksueel misbruik te voorkomen en slachtoffers te kunnen helpen, is aansluiting bij het gewone leven van een kind noodzakelijk. De inzet van jeugdzorg moet dan ook in samenwerking met de omgeving worden vormgegeven. Institutionele oplossingen zijn alleenstaand geen oplossing; een kind zoekt zijn of haar eigen weg en de drempel om zich te richten tot een professionele instelling of medewerker is vaak groot. Verankering in het gewone leven van het kind, het bespreekbaar maken van misbruik en dus het doorbreken van het zwijgen is een belangrijke verantwoordelijkheid van maatschappij en jeugdzorg. De jeugdzorg moet hierin voorop gaan.

Commissie Samson

De commissie Samson doet, in opdracht van de regering, onafhankelijk onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen die onder verantwoordelijkheid van de overheid in instellingen of pleeggezinnen zijn geplaatst. Hierbij wordt gekeken naar de aard en omvang van seksueel misbruik. Het onderzoek gaat over de periode van 1945 tot nu.

Op 8 oktober zal de Commissie Samson haar bevindingen presenteren. In de intensieve contacten die Jeugdzorg Nederland met de commissie Samson heeft mogen hebben zijn we geschrokken van de ernst en omvang van het misbruik, alle inspanningen van de sector tot op heden ten spijt. De jeugdzorg is er tot nu toe niet in geslaagd haar maatschappelijke verantwoordelijkheid hierin voldoende gestalte te geven. In haar rapport doet de commissie Samson dan ook een aantal aanbevelingen voor zowel de branche Jeugdzorg als voor het nog te vormen stelsel Zorg voor Jeugd. Jeugdzorg Nederland wil niet langer wachten en neemt nu haar verantwoordelijkheid.

Commissie Voorkomen Seksueel Misbruik in de Jeugdzorg

Jeugdzorg Nederland neemt de volledige verantwoordelijkheid voor een structurele en vooruitstrevende aanpak van het probleem van seksueel misbruik. Zij vraagt daarbij een onafhankelijke, autonome commissie van gezaghebbende personen aan Jeugdzorg Nederland en haar leden de normen te stellen en de uitvoering en verankering van deze normen in de werkwijze van de leden van Jeugdzorg Nederland te bewaken. Jeugdzorg Nederland vraagt de commissie daarbij een hoog normatief kader voor preventie, signalering en aanpak van seksueel misbruik van kinderen te hanteren. Alle leden van Jeugdzorg Nederland verlenen volledige medewerking aan de werkzaamheden van de commissie, verbinden zich aan het normenkader en implementeren dit.

Opdracht

De commissie is verantwoordelijk voor het (doen) ontwikkelen en vaststellen van het Kwaliteitskader Seksueel Misbruik Jeugdzorg Nederland en voor het toezien op de implementatie en uitvoering en borging hiervan door (de leden van) Jeugdzorg Nederland. Daartoe:

- oriënteert de commissie zich op de huidige situatie en bestaande normenkaders;
- beoordeelt de commissie het concept kwaliteitskader en protocol dat zal worden opgesteld door de leden van Jeugdzorg Nederland, past deze waar nodig aan en stelt deze vervolgens zelfstandig en bindend voor de leden van Jeugdzorg Nederland vast.
- bewaakt de commissie dat de aanbevelingen van de commissie Samson worden overgenomen;

- controleert de commissie Jeugdzorg Nederland op de implementatie van het kwaliteitskader en het protocol;
- controleert de commissie ook op de borging van het kwaliteitskader en protocol;
- geeft de commissie zo nodig dwingende adviezen wat betreft het kwaliteitskader en het protocol naar aanleiding van incidenten;
- rapporteert de commissie regelmatig zelfstandig in het openbaar over de voortgang van dit proces.

Bevoegdheden

De commissie heeft de volgende bevoegdheden:

- het (doen) ontwikkelen en vaststellen van het kwaliteitskader en het protocol;
- het monitoren van de implementatie en borging en uitvoering van het kwaliteitskader en protocol seksueel misbruik, onder meer door het bezoeken van leden van Jeugdzorg Nederland;
- het afgeven van bindende adviezen aan Jeugdzorg Nederland en haar leden waar het gaat om preventie, signalering en aanpak van seksueel misbruik.

Scope van de commissie

Het is nadrukkelijk de bedoeling dat de commissie zich op systeemniveau inzet voor de verbetering van de kwaliteit van de aanpak van seksueel misbruik in de jeugdzorg. Het behoort niet tot de taak van de commissie individuele meldingen of incidenten te onderzoeken. Indien de commissie hiermee toch geconfronteerd wordt zal zij, na verkregen toestemming van de melder, de melding of het incident aan de daartoe geëigende instantie doorgeven. Het spreekt voor zich dat de commissie zich in de uitvoering van haar taak wel met betrokkenen kan verstaan en de lessen uit de incidenten vertaalt naar het kwaliteitskader.

Relatie tot bestuur en leden van Jeugdzorg Nederland

Door het geven van deze opdracht aan de commissie committeren het bestuur en alle leden van Jeugdzorg Nederland zich aan het proces van de ontwikkeling, implementatie, borging en toetsing van een hoog normatief kwaliteitskader voor de bestrijding van seksueel misbruik in de jeugdzorg. Het bestuur van Jeugdzorg Nederland legt de bevoegdheid tot het vaststellen en toetsen van de norm willens en wetens bij deze commissie van onafhankelijke derden. Het is de verantwoordelijkheid van het bestuur zelf om het kader en de bindende adviezen onverkort door de leden ten uitvoer te laten brengen en bij tekortschieten van één of meerdere leden in te grijpen.

Relatie commissie, bestuur en bureau Jeugdzorg Nederland

Bij de ontwikkeling en implementatie van het kwaliteitskader fungeert de commissie als opdrachtgever en Jeugdzorg Nederland zoveel mogelijk als uitvoerder. Een kernteam binnen het bureau, onder leiding van de directeur, gesteund door een inhoudelijke klankbordgroep van bestuursleden, zal in nauwe samenspraak met de professionals van de leden-organisaties, het concept normenkader voorbereiden en aan de commissie ter toetsing voorleggen. Dit om de uitvoerende werkzaamheden voor de commissie zoveel mogelijk te beperken, maar veel meer nog om maximaal draagvlak bij de leden te bewerkstelligen, zowel voor het proces als voor de uitkomst. Het gaat hier om de kwaliteit van de gehele branche (certificering, keurmerk), om de kwaliteit van de organisaties (HRM-beleid, niveau van de professionals, morele opvattingen etc.) en de kwaliteit van de professional (opleiding, bij- en na scholing en begeleiding).

Samenstelling

De commissie zal bestaan uit vijf leden, inclusief de voorzitter. Alle leden van de commissie zijn niet afkomstig uit de kring van bestuurders of medewerkers van Jeugdzorg Nederland en haar leden. De commissie wordt ondersteund door een secretaris. De commissie rapporteert rechtstreeks aan de voorzitter van het bestuur van Jeugdzorg Nederland. Desgewenst kan de commissie zich ook nog extern laten ondersteunen.

Tijdpad

De commissie wordt ingesteld voor een periode van drie jaar. Het eerste half jaar zal in het teken staan van het vaststellen van het kwaliteitskader en het in gang zetten van de implementatie ervan. Daarna zal met name controle en borging tot de werkzaamheden behoren.

Bijlage 3 - tijdlijn

1 oktober 2013

- 3.2.4 De organisatie zet weerbaarheidstrainingen in voor die jeugdige voor wie dit, gezien zijn problematiek, nodig is.
- 4.2.1 De organisatie hanteert een regeling voor de behandeling van klachten als bedoeld in artikel 68 Wet op de jeugdzorg, waarin tevens is vastgelegd de wijze waarop klager wordt geïnformeerd over de beslissing op de klacht en de reactie van de organisatie op deze beslissing.
- 4.2.2 De organisatie geeft voldoende bekendheid aan de klachtenprocedure door in ieder geval:
 - de jeugdige en diens (pleeg)ouders bij de kennismaking te informeren over de klachtenprocedure
 - (schriftelijke) informatie beschikbaar te hebben binnen de organisatie
- 4.2.4 De organisatie voert jaarlijks, vanaf het jaar 2013, een analyse uit van het aantal geregistreerde klachten gericht op seksueel grensoverschrijdend gedrag op basis waarvan verbetermaatregelen worden getroffen.
- 5.2.1 De organisatie neemt in het pleegouderbegeleidingsplan standaard het onderwerp seksuele ontwikkeling en seksueel misbruik op, alsmede het betrekken van het netwerk van de pleegouders gedurende de pleeggezinplaatsing.
- 5.2.4 In de periodieke evaluatie van de pleeggezinplaatsing is expliciet aandacht voor het thema seksuele ontwikkeling van de jeugdige en wijziging omstandigheden.

1 januari 2014

- 1.2.1 De organisatie vraagt bij iedere sollicitant referenties op waar het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag onderdeel van uitmaakt.
- 1.2.2 De organisatie hanteert bij het voeren van sollicitatiegesprekken een format waarin de volgende thema's aan de orde komen:
 - reflectie op het spanningsveld afstand versus nabijheid in combinatie met risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag;
 - reflectie op eigen opvoedingssituatie;
 - reflectie op onderwerpen die kunnen leiden tot secundaire traumatisering;
 - gedragscode organisatie.
- 1.2.3 De organisatie vraagt conform artikel 6.5 cao jeugdzorg voorafgaand aan indienst-treding een verklaring omtrent gedrag en in overleg met de ondernemingsraad stelt de organisatie vast hoe vaak de werkgever van een werknemer een verklaring omtrent gedrag kan vragen.
- 1.2.4 De organisatie hanteert een format bij het voeren van functioneringsgesprekken waarin de volgende thema's aan de orde komen:
 - afstand en nabijheid in combinatie met risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag;
 - seksueel misbruik;
 - veranderingen in de eigen persoonlijke omstandigheden die van invloed kunnen zijn op seksueel grensoverschrijdend gedrag.Het resultaat van het gesprek wordt geborgd in een verslag.
- 1.2.5 De organisatie hanteert een in een document vastgestelde werkwijze voor de omgang met vermoedens of signalen van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag.
- 2.1.1 De organisatie kiest en implementeert een basismethodiek voor het bespreekbaar maken van seksuele ontwikkeling en grensoverschrijdend gedrag met (pleeg)kinderen, met (pleeg)ouders, op de leefgroep en in het team.
- 2.1.2 De organisatie stelt vast welk aanbod, afgestemd op leeftijd en doelgroep inzetbaar is in het kader van voorlichting en ondersteuning van jeugdigen bij de seksuele ontwikkeling en past dat binnen de organisatie toe.
- 2.1.3 De organisatie stelt vast in welke overleggen¹ het thema seksuele ontwikkeling, grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik onderdeel van de agenda is en stelt vast op welke wijze het resultaat van de bespreking wordt vastgelegd.

¹ Het betreft hier teamoverleg, overleg met jeugdigen en overleg met (pleeg)ouders.

- 3.1.1 De organisatie die de zorg overdraagt aan een andere organisatie, verstrekt daarbij informatie over de (problemen bij de) seksuele ontwikkeling en voorgeschiedenis. De organisatie die de zorg ontvangt, neemt de informatie op in het dossier van de jeugdige.
- 3.1.2 In de risico-inventarisatie voor de jeugdige is informatie opgenomen over de seksuele ontwikkeling van de jeugdige, gericht op vertonen of slachtoffer worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag, alsmede –indien van toepassing– de motivatie voor de keuze voor de leef- en behandelgroep.
- 3.1.3 Bij aanvang van de hulpverlening worden betrokken hulpverleners en pleegouders door de organisatie op de hoogte gesteld van de voorgeschiedenis van een jeugdige en diens eventuele ervaringen met seksueel misbruik en of vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag met als doel het gedrag te begrijpen en eventuele signalen van seksueel misbruik te verstaan. In het dossier van het jeugdige wordt opgenomen dat dit gesprek heeft plaatsgevonden en dat de uitkomst met de jeugdige is besproken.
- 3.2.1 De organisatie legt in een document vast bij wie jeugdigen met vragen en/of problemen terecht kunnen en wat hiermee gedaan wordt. De organisatie maakt hiervan een voor (jonge) jeugdigen leesbare versie of ander leeftijdsadequaat product. De organisatie maakt de documenten kenbaar aan de jeugdigen in de organisatie.
- 3.2.2 De organisatie betreft de jeugdigen bij het opstellen en onderhouden van de gedragsregels en maakt hiervan een voor (jonge) kinderen leesbare versie of ander leeftijdsadequaat product. De organisatie actualiseert haar gedragsregels actueel voor het thema voorkomen seksueel misbruik.
- 3.2.3 De organisatie bespreekt, indien mogelijk en afhankelijk van de leeftijd en de problematiek, in de beginperiode van het traject met de jeugdige de seksuele ontwikkeling, het seksueel gedrag en de grenzen en normen die de organisatie daarbij hanteert. In het dossier wordt opgenomen dat het gesprek heeft plaatsgevonden. De organisatie maakt de jeugdige duidelijk op welke wijze en bij wie hij een melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag kan doen en wat met een dergelijke melding gedaan wordt.
- 4.1.1 De organisatie stelt vast op welke wijze in het kwaliteitsmanagementsysteem signalen van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag worden geregistreerd en geanalyseerd, op basis waarvan verbetermaatregelen worden getroffen.
- 4.1.3 Het bestuur van de organisatie evalueert minimaal twee keer per jaar de meldingen en incidenten op het gebied van seksueel misbruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag, bespreekt de resultaten, neemt zo nodig maatregelen en ziet toe op de uitvoering daarvan.
- 4.3.1 De Raad van Toezicht voert jaarlijks gesprekken met de Raad van Bestuur over het functioneren betreffende kwaliteit en veiligheid. De volgende onderwerpen worden besproken:
- voorkomen van seksueel misbruik
 - signalen van seksueel misbruik
 - de uitkomsten van een uitgevoerde veiligheidsmonitor, de analyse daarvan, de genomen verbetermaatregelen en de resultaten daarvan.
- Het resultaat van het overleg wordt vastgelegd in een verslag.
- 5.1.1 De organisatie hanteert bij de screening van aspirant pleegouders het 'kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders', waarin het thema seksualiteit en seksueel misbruik uitdrukkelijk is belegd.
- 5.2.2 De organisatie stelt een hulpverleningsaanbod vast en beschikbaar in het kader van voorbereiding van en begeleiding aan pleegouders die een jeugdige met een seksueel traumatische voorgeschiedenis opnemen c.q. hebben opgenomen.
- 5.2.3 De organisatie stelt het cursus- c.q. scholingsaanbod voor pleegouders, gericht op seksuele ontwikkeling en (voorkomen) seksueel misbruik vast en beschikbaar.
- 5.2.5 De organisatie voert de periodieke evaluatie van de pleeggezinplaatsing uit met inachtneming van hetgeen in het 'kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders' is opgenomen ten aanzien van:
- de veiligheidscheck;
 - de tussentijdse screening;
 - het opvragen van de verklaring van geen bezwaar.

- 5.3.1 De organisatie stelt beleid en werkwijze vast op basis waarvan gehandeld wordt bij vermoedens van seksueel misbruik in een pleeggezin, waarbij het besluit is genomen het pleegkind in het pleeggezin te laten. Onderdeel van de werkwijze is het opstellen van een veiligheidsplan waarin opgenomen:
- concrete, praktische afspraken met ketenpartners, pleegouders, het sociale netwerk van pleegouders en pleegkind om de veiligheid te verhogen en risico's te minimaliseren;
 - afspraken, opgenomen in een veiligheidsplan over het toezicht op het navolgen van de gemaakte afspraken en sancties bij niet nakomen van de afspraken.
- 5.3.2 De organisatie maakt over het beleid als genoemd in 5.3.1 afspraken met ketenpartners en legt deze vast.

1 mei 2014

- 1.1.1 De organisatie maakt op regionaal niveau afspraken met de HBO-opleidingen over de opname van de themacompetentie in het opleidingsprogramma en de stage-opdracht.
- 1.1.2 MBO-studenten voeren tijdens de stage bij de organisatie in het kader van kerntaak 2 van het kwalificatiedossier opvoeden en ontwikkelen van jeugdigen, een expliciete opdracht uit op het thema seksuele ontwikkeling en 'voorkomen seksueel misbruik'. Het resultaat hiervan wordt geborgd in het stageverslag.
- 1.1.3 De organisatie hanteert een werkwijze om systematisch aandacht te besteden aan de in de themacompetentie genoemde kennis en vaardigheden in de reguliere teamoverleggen, casusoverleggen en/of werkbegeleiding/intervisie.
- 1.1.4 De organisatie bepaalt een werkwijze gericht op bij- en nascholing waarbij systematisch aandacht besteed wordt aan de doorontwikkeling van de in de themacompetentie genoemde kennis en vaardigheden. De werkwijze is vastgelegd in een plan met betrekking tot de scholings- en loopbaanmogelijkheden (artikel 33.1 cao jeugdzorg).
- 3.3.1 De organisatie stelt een richtlijn op voor het organiseren van een intern multidisciplinair overleg bij een casus van (vermoeden van) seksueel misbruik.
- 3.3.2 De organisatie stelt een richtlijn op voor het organiseren van een extern multidisciplinair overleg bij een casus van (vermoeden van) seksueel misbruik. Hiertoe worden afspraken gemaakt met de relevante ketenpartners.
- 3.4.1 De organisatie stelt hulpverleningsaanbod voor slachtoffers en daders vast en beschikbaar en past dit toe.
- 4.1.4 De organisatie stelt een plan van aanpak op voor het inrichten van een lokale leeromgeving met als doel om de door reflectie en discussie met ketenpartners te leren van actuele casuïstiek.
- 4.2.3 De organisatie stelt over elk kalenderjaar een openbaar verslag op, overeenkomstig artikel 68 Wet op de jeugdzorg, waarin tevens eens per twee jaar is opgenomen de mening van klagers wat betreft het verloop van de klachtbehandeling.

1 oktober 2014

- 4.1.2 De organisatie implementeert een instrument waarmee de beleving van de veiligheid structureel in kaart wordt gebracht. De uitkomsten worden beoordeeld in de teams en binnen het management en leiden zo nodig tot verbeteracties.

Bijlage 4 - hulpmiddelen en instrumenten

1 De basis

1.1 Opleiding en permanente educatie

Hulpmiddelen/instrumenten

- 1.1.1 De HBO Raad heeft in 2010 op basis van het competentieprofiel jeugdzorgwerker een uitstroomprofiel ontwikkeld. Hogescholen voeren op dit moment het uitstroomprofiel jeugdzorgwerker in hun opleidingen in. www.nji.nl
- 1.1.3 Instructie/training voor teamleiders in systematisch bespreken en feedback geven van de in de themacompetentie genoemde kennis en vaardigheden.
- 1.1.4 Inzet van ervaringsdeskundigen.

1.2 Screening en aandacht voor seksueel misbruik in sollicitatie- en functioneringsgesprekken

Hulpmiddelen/instrumenten

- 1.2.1 CV OK. www.cv-ok.nl

2. Doorbreken handelingsverlegenheid

2.1 Seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar maken in het team, op de leefgroep en met (pleeg)ouders en individuele (pleeg)kinderen

Hulpmiddelen/instrumenten

- 2.1.1 Het Vlaggensysteem helpt in het onderscheid maken tussen aanvaardbare en wenselijke seksualiteit bij jeugdigen enerzijds en grensoverschrijdend gedrag anderzijds. www.movisie.nl
- 2.1.2 Let's talk, praten met jeugdigen over seksualiteit en rolopvatting. www.rutgerswpf.nl
Jongens en seks, begeleiding van jongens bij een gezonde seksuele ontwikkeling www.rutgerswpf.nl
Boys R US, een bordspel voor jongens waarin het omgaan met relaties, seksualiteit, communiceren met meisjes, sociale invloeden en beeldvorming via de media centraal staan. Het spel bestaat uit 2 varianten: één voor jongens van 10 tot 13 jaar en één voor jongens van 13 jaar en ouder. www.ggd.groningen.nl
Training make a move, preventie-instrument seksueel grensoverschrijdend gedrag voor jongens in de residentiële jeugdzorg. www.rutgerswpf.nl
SuperWoman Themaspel, het spel stimuleert vrouwelijke professionals en vrijwilligers om met meiden over gevoelige thema's te praten zoals zelfbeeld, seks of emoties. www.super-woman.nl
Training Girls'Talk, seksuele-empowermenttraining voor risicomeiden met een relatief laag opleidingsniveau. www.rutgerswpf.nl
Respect Limits, training voor jongens die een zedendelict hebben ondergaan, secundaire preventie. www.rutgerswpf.nl
Toolkit preventie seksueel misbruik. www.vilans.nl
'Kleine mensen, grote gevoelens', boek over de seksuele ontwikkeling van baby tot puber, en hoe deze zo goed mogelijk te begeleiden. Inclusief handreikingen voor gesprekken over seks en antwoorden op veel gestelde vragen.

Pleegouders kunnen gebruik maken van foldermateriaal rondom seksuele ontwikkeling van jeugdigen en pubers. www.rutgerswpf.nl

Words en Pictures, de jeugdigen moeten weten welke afspraken er gemaakt zijn en waarom die afspraken er zijn. In het document komt te staan wie zich zorgen maakt, waar zij zich zorgen over maken, wat er toen gebeurde en wat er nu gaat gebeuren. www.nji.nl

3. De jeugdige

3.1 Afstemming hulpverlening

Hulpmiddelen/instrumenten

- 3.1.1 Veiligheidscheck Bureau Jeugdzorg.
- 3.1.2 Seksualiteitsbeleid of struisvogelpolitiek, model voor visie en beleid op seksualiteit, relaties en omgangsvormen 12+ voor de residentiele jeugdzorg.
Intake en screening Behandelplan plus voorbeelden van mogelijke afspraken in behandelplan. Vragenlijst situatie begeleiding jeugdigen individueel.
www.rutgerswpf.nl
Kennis over oorzaken van seksueel misbruik en andere vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. www.wodc.nl

3.2 Weerbaarheid van jeugdigen vergroten

Hulpmiddelen/instrumenten

- 3.2.2 Chat-functie met vertrouwenspersoon AKJ. www.akj.nl
Calamiteitenprotocol pupil WSG (via kennisbank Jeugdzorg Nederland, www.jeugdzorgnederland.nl).
Kindertelefoon www.dekindertelefoon.nl
- 3.2.3 Kennismakingsgesprek, Voorlichtingsmateriaal (brochures, posters).
- 3.2.4 Let's talk, praten met jeugdigen over seksualiteit, rolopvatting en weerbaarheid.
www.rutgerswpf.nl
Rots en Water, weerbaarheidstraining met specifieke aandacht voor seksualiteit.
www.rotsenwater.nl
Kiezel en druppel, spelenderwijs weerbaar worden. Speciaal voor jeugdigen in de basisschoolleeftijd.
Be a man!, Peereducation seksuele weerbaarheid laag opgeleide allochtone mannen. Marietje Kesselsproject. www.marietjekessels.com

3.3 Casusoverleg

Hulpmiddelen/instrumenten

- 3.3.2 Referentiewerkmodel
Samenwerking Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg rond het Casusoverleg Bescherming (COB).

3.4 Diagnostiek en hulpverlening na seksueel misbruik

Hulpmiddelen/instrumenten

- 3.4.1 Horizonmethodiek. www.nji.nl
Zorgen voor getraumatiseerde jeugdigen: een training voor opvoeders.
STEPS: Behandeling na verkrachting.
CLAS: Contextuele Leergroepen voor Alle betrokkenen bij Seksueel misbruik.
Traumacursus: Cognitieve groepstherapie voor traumaslachtoffers.
www.jeugdriagg.nl
Grote plannen, kleine stappen, Werken aan kwaliteitscriteria voor hulpverlening na seksueel geweld, Lammers en van Beek.
-

4. De organisatie

4.1 Inrichten leerprocessen

Hulpmiddelen/instrumenten

- 4.1.2 Veiligheidsbarometer via Kennisbank Jeugdzorg Nederland. www.jeugdzorgnederland.nl
Logeerhuismonitor
Inzet ervaringsdeskundigen
- 4.1.4 De Leerfabriek Onderzoekend leren met professionals in de Groningse zorg voor jeugd
www.zonmw.nl
-

4.2 Klachtenprocedure

Hulpmiddelen/instrumenten

- 4.2.1 Klachtenreglement.
- 4.2.2 Brochures, posters, klachtbussen, internet.
AKJ www.akj.nl
-

4.3 Raden van Toezicht

Hulpmiddelen/instrumenten

- 4.3.1 Toolkit Toezicht in het publieke veld van het Nationaal Register (uitgave: augustus 2012): onderdelen risicomanagement en toezicht op kwaliteit.
www.nationaalregister.nl
-

5. Pleegzorg

5.1 Screening aspirant pleegouders

Hulpmiddelen/instrumenten

- 5.1.1 Kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders. Via Kennisbank Jeugdzorg Nederland www.jeugdzorgnederland.nl

5.2 Voorbereiding, ondersteuning, evaluatie en toezicht pleegouders

Hulpmiddelen/instrumenten

- 5.2.3 Omgaan met een seksueel misbruikt kind, cursus voor pleegouders.
Het seksueel misbruikt kind in de pleegzorg, een cursus voor pleegzorgbegeleiders.
 - 5.2.4 Kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders
 - 5.2.5 Checklist indicatoren veiligheid jeugdige in (netwerk)pleegzorg
www.jeugdzorgnederland.nl
Kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders.
Procedure tot inwinnen van informatie bij de Raad voor de Kinderbescherming
(procedure verklaring van geen bezwaar) www.kinderbescherming.nl
-

5.3 Zorgen voor veiligheid en werken met onzekerheid in een pleeggezin

Hulpmiddelen/instrumenten

- 5.3.1 Signs of safety www.signsofsafety.nl
En als het misgaat...bel ik jou www.jso.nl
-

Bijlage 5 HKZ

1 oktober 2013

HKZ-norm

3.2.4	De organisatie zet weerbaarheidstrainingen in voor die jeugdige voor wie dit, gezien zijn problematiek, nodig is.	2.5.2	De jeugdzorg vindt plaats volgens (bij voorkeur erkende) vastgestelde methodieken.
4.2.1	De organisatie hanteert een regeling voor de behandeling van klachten als bedoeld in artikel 68 Wet op de jeugdzorg, waarin tevens is vastgelegd de wijze waarop klager wordt geïnformeerd over de beslissing op de klacht en de reactie van de organisatie op deze beslissing.	1.3	De organisatie heeft een procedure vastgelegd voor het melden, registreren en beheersen van afwijkingen en handelt daarnaar.
		1.3.2	In deze procedure is vastgelegd: - wat wordt verstaan onder afwijkingen waaronder ten minste klachten van cliënten; - op welke wijze deze afwijkingen gemeld moeten worden en - hoe nazorg aan cliënten verleend wordt nadat zich een afwijking heeft voorgedaan
		1.3.5	De organisatie heeft intern afgesproken hoe de betrokkene wordt geïnformeerd over de afwijkingen.
4.2.2	De organisatie geeft voldoende bekendheid aan de klachtenprocedure door in ieder geval: - de jeugdige en diens (pleeg)ouders bij de kennismaking te informeren over de klachtenprocedure (schriftelijke) informatie beschikbaar te hebben binnen de organisatie		
4.2.4	De organisatie voert jaarlijks, vanaf het jaar 2013, een analyse uit van het aantal geregistreerde klachten gericht op seksueel grensoverschrijdend gedrag op basis waarvan verbetermaatregelen worden getroffen.	1.3.2	In de vastgelegde procedure voor het melden, registreren en beheersen van afwijking is vastgesteld: - wat wordt verstaan onder afwijkingen, waaronder ten minste klachten van cliënten en - op welke wijze deze afwijkingen gemeld moeten worden.
		3.5.1	Op basis van de uitkomsten, signalen en trends van de metingen analyseert de organisatie ten minste gemelde afwijkingen (zie 1.3).
		3.6	De organisatie neemt verbetermaatregelen op basis van analyse, de organisatie legt de genomen maatregelen vast, de organisatie meet en beoordeelt de effectiviteit van de genomen maatregelen, de gegevens uit analyse en de genomen verbetermaatregelen vormen input voor de directiebeoordeling.
5.2.1	De organisatie neemt in het pleegouderbegeleidingsplan standaard het onderwerp seksuele ontwikkeling en seksueel misbruik op, alsmede het betrekken van het netwerk van de pleegouders gedurende de pleeggezinplaatsing.	2.13.1	De organisatie heeft een vastgestelde procedure voor het begeleiden van pleegouders. De begeleiding is afgestemd op de vragen en behoeften van de pleegouder, op het hulpverleningsplan van het pleegjeugdige en op de afspraken die zijn vastgelegd in het pleegouderbegeleidingsplan.
5.2.4	In de periodieke evaluatie van de pleeggezinplaatsing is expliciet aandacht voor het thema seksuele ontwikkeling van de jeugdige en wijziging omstandigheden.	2.8.1	De organisatie evalueert de jeugdzorg met vooraf
		2.8.2.e	vastgestelde frequentie en bij afsluiting van de jeugdzorg. Dit gebeurt conform wet- en regelgeving en in relatie tot de afgesproken werkwijzen, gewenste resultaten en de vastgestelde doelen (en de prestatie-indicatoren). Pleegouders zijn betrokken bij de evaluatie.

1.2.1 De organisatie vraagt bij iedere sollicitant referenties op waar het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag onderdeel van uitmaakt. 1.2.2 De organisatie hanteert bij het voeren van sollicitatiegesprekken een format waarin de volgende thema's aan de orde komen: - reflectie op het spanningsveld afstand versus nabijheid in combinatie met risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag; - reflectie op eigen opvoedingssituatie; - reflectie op onderwerpen die kunnen leiden tot secundaire traumatisering; - gedragscode organisatie.	
1.2.3 De organisatie vraagt conform artikel 6.5 cao jeugdzorg voorafgaand aan indienstreding een verklaring omtrent gedrag en in overleg met de ondernemingsraad stelt de organisatie vast hoe vaak de werkgever van een werknemer een verklaring omtrent gedrag kan vragen.	5.1.2.h In het personeelsbeleid is vastgelegd dat medewerkers beschikken over een verklaring van goed gedrag.
1.2.4 De organisatie hanteert een format bij het voeren van functioneringsgesprekken waarin de volgende thema's aan de orde komen: - afstand en nabijheid in combinatie met risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag - seksueel misbruik; - veranderingen in de eigen persoonlijke omstandigheden die van invloed kunnen zijn op seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het resultaat van het gesprek wordt geborgd in een verslag. 1.2.5 De organisatie hanteert een in een document vastgestelde werkwijze voor de omgang met vermoedens of signalen van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag.	
2.1.1 De organisatie kiest en implementeert een basismethodiek in voor het bespreekbaar maken van seksuele ontwikkeling en grensoverschrijdend gedrag met (pleeg)kinderen, met (pleeg) ouders op de leefgroep en in het team. 2.1.2 De organisatie stelt vast welk aanbod, afgestemd op leeftijd en doelgroep inzetbaar is in het kader van voorlichting en ondersteuning van jeugdigen bij de seksuele ontwikkeling en past dat binnen de organisatie toe.	2.5.2 De jeugdzorg vindt plaats volgens (bij voorkeur erkende) vastgestelde methodieken.
2.1.3 De organisatie stelt vast in welke overleggen het thema seksuele ontwikkeling, grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik onderdeel van de agenda is en stelt vast op welke wijze het resultaat van de bespreking wordt vastgelegd.	2.6.2.e De organisatie legt per cliënt vast wat de overlegstructuren zijn, waarin het thema besproken wordt.
3.1.1 De organisatie die de zorg overdraagt aan een andere organisatie, verstrekt daarbij informatie over de (problemen bij de) seksuele ontwikkeling en voorgeschiedenis. De organisatie die de zorg ontvangt, neemt de informatie op in het dossier van de jeugdige.	1.4.2.b Informatieverzameling door en informatieverstrekking aan ketenpartners.

3.1.2	In de risico-inventarisatie voor de jeugdige is informatie opgenomen over de seksuele ontwikkeling van de jeugdige, gericht op vertonen of slachtoffer worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag, alsmede –indien van toepassing- de motivatie voor de keuze voor de leef- en behandelgroep.	2.3.1	De organisatie voert voor iedere individuele cliënt voor het verlenen van jeugdzorg een risico-inventarisatie uit en legt het resultaat daarvan vast.
3.1.3	Bij aanvang van de hulpverlening worden betrokken hulpverleners en pleegouders door de organisatie op de hoogte gesteld van de voorgeschiedenis van een jeugdige en diens eventuele ervaringen met seksueel misbruik en of vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag met als doel het gedrag te begrijpen en eventuele signalen van seksueel misbruik te verstaan. In het dossier van het jeugdige wordt opgenomen dat dit gesprek heeft plaatsgevonden en dat de uitkomst met de jeugdige is besproken.	2.6.3	De organisatie zorgt voor een goede informatie-overdracht binnen de eigen organisatie.
3.2.1	De organisatie legt in een document vast bij wie jeugdigen met vragen en/of problemen terecht kunnen en wat hiermee gedaan wordt. De organisaties maakt hiervan een voor (jonge) jeugdigen leesbare versie of ander leeftijdsadequaat product. De organisatie maakt de documenten kenbaar aan de jeugdigen in de organisatie.	1.3	De organisatie heeft een procedure vastgelegd voor het melden, registreren en beheersen van afwijkingen en handelt daarnaar.
		1.3.1	De organisatie moet zich inspannen het jeugdige te stimuleren afwijkingen te melden.
		1.3.2	In deze procedure is vastgelegd wat wordt verstaan onder afwijkingen waaronder tenminste klachten van cliënten, op welke wijze deze afwijkingen gemeld moeten worden en hoe nazorg aan cliënten verleend wordt nadat zich een afwijking heeft voorgedaan.
		2.2.1	De cliënt ontvangt informatie volgens een vastgestelde werkwijze. Daarin is in ieder geval opgenomen dat de organisatie de cliënt informeert over: a. de organisatie c. de rechten en plichten van een cliënt e. de verplichting van de organisatie om conform wet- en regelgeving (vermoeden) van huiselijk geweld of kindermishandeling te melden en aangifte te doen van een strafbaar feit.
3.2.2	De organisatie betreft de jeugdigen bij het opstellen en onderhouden van de gedragsregels en maakt hiervan een voor (jonge) kinderen leesbare versie of ander leeftijdsadequaat product. De organisatie actualiseert haar gedragsregels actueel voor het thema voorkomen seksueel misbruik.	1.3	De organisatie heeft een procedure vastgelegd voor het melden, registreren en beheersen van afwijkingen en handelt daarnaar.
		1.3.1	De organisatie moet zich inspannen het jeugdige te stimuleren afwijkingen te melden.
		1.3.2	In deze procedure is vastgelegd wat wordt verstaan onder afwijkingen waaronder tenminste klachten van cliënten, op welke wijze deze afwijkingen gemeld moeten worden en hoe nazorg aan cliënten verleend wordt nadat zich een afwijking heeft voorgedaan.
		2.2.1	De cliënt ontvangt informatie volgens een vastgestelde werkwijze. Daarin is in ieder geval opgenomen dat de organisatie de cliënt informeert over: a. de organisatie c. de rechten en plichten van een cliënt e. de verplichting van de organisatie om conform wet- en regelgeving (vermoeden) van huiselijk geweld of kindermishandeling te melden en aangifte te doen van een strafbaar feit.

3.2.3 De organisatie bespreekt, indien mogelijk en afhankelijk van de leeftijd en de problematiek, in de beginperiode van het traject met de jeugdige de seksuele ontwikkeling, het seksueel gedrag en de grenzen en normen die de organisatie daarbij hanteert. In het dossier wordt opgenomen dat het gesprek heeft plaatsgevonden. De organisatie maakt de jeugdige duidelijk op welke wijze en bij wie hij een melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag kan doen en wat met een dergelijke melding gedaan wordt.	1.3 De organisatie heeft een procedure vastgelegd voor het melden, registreren en beheersen van afwijkingen en handelt daarnaar. 1.3.1 De organisatie moet zich inspannen het jeugdige te stimuleren afwijkingen te melden. 1.3.2 In deze procedure is vastgelegd wat wordt verstaan onder afwijkingen waaronder tenminste klachten van cliënten, op welke wijze deze afwijkingen gemeld moeten worden en hoe nazorg aan cliënten verleend wordt nadat zich een afwijking heeft voorgedaan. 2.2.1 De cliënt ontvangt informatie volgens een vastgestelde werkwijze. Daarin is in ieder geval opgenomen dat de organisatie de cliënt informeert over: a. de organisatie c. de rechten en plichten van een cliënt e. de verplichting van de organisatie om conform wet- en regelgeving (vermoeden) van huiselijk geweld of kindermishandeling te melden en aangifte te doen van een strafbaar feit.
4.1.1 De organisatie stelt vast op welke wijze in het kwaliteitsmanagementsysteem signalen van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag worden geregistreerd en geanalyseerd, op basis waarvan verbetermaatregelen worden getroffen.	3.5.1 Op basis van de uitkomsten, signalen en trends van de metingen analyseert de organisatie ten minste gemelde afwijkingen. 3.6 De organisatie neemt verbetermaatregelen op basis van analyse, de organisatie legt de genomen maatregelen vast, de organisatie meet en beoordeelt de effectiviteit van de genomen maatregelen, de gegevens uit analyse en de genomen verbetermaatregelen vormen input voor de directiebeoordeling.
4.1.3 Het bestuur van de organisatie evalueert minimaal twee keer per jaar de meldingen en incidenten op het gebied van seksueel misbruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag, bespreekt de resultaten, neemt zo nodig maatregelen en ziet toe op de uitvoering daarvan.	3.6 De organisatie neemt verbetermaatregelen op basis van analyse, de organisatie legt de genomen maatregelen vast, de organisatie meet en beoordeelt de effectiviteit van de genomen maatregelen, de gegevens uit analyse en de genomen verbetermaatregelen vormen input voor de directiebeoordeling.
4.3.1 De Raad van Toezicht voert jaarlijks gesprekken met de Raad van Bestuur over het functioneren betreffende kwaliteit en veiligheid. De volgende onderwerpen worden besproken: - voorkomen van seksueel misbruik - signalen van seksueel misbruik - de uitkomsten van een uitgevoerde veiligheidsmonitor, de analyse daarvan, de genomen verbetermaatregelen en de resultaten daarvan. Het resultaat van het overleg wordt vastgelegd in een verslag.	Rubr. 1 Alg. Voor de uitwerking van de afspraken over het primaire proces is betrokkenheid van o.a. de directie van groot belang.
5.1.1 De organisatie hanteert bij de screening van aspirant pleegouders het 'kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders', waarin het thema seksualiteit en seksueel misbruik uitdrukkelijk is belegd.	2.11 Aanmelding, screening en informatievoorziening.

5.2.2	De organisatie stelt een hulpverleningsaanbod vast en beschikbaar in het kader van voorbereiding van en begeleiding aan pleegouders die een jeugdige met een seksueel traumatische voorgeschiedenis opnemen c.q. hebben opgenomen.	2.4.2	De organisatie betreft bij het opstellen van het hulpverleningsplan alle betrokken disciplines, pleegouders en relevante ketenpartners.
5.2.3	De organisatie stelt het cursus-c.q. scholingsaanbod voor pleegouders, gericht op seksuele ontwikkeling en (voorkomen) seksueel misbruik vast en beschikbaar.	2.6.3	De organisatie zorgt voor een goede informatie-overdracht binnen de eigen organisatie naar pleegouders (indien van toepassing) en naar ketenpartners.
5.2.5	De organisatie voert de periodieke evaluatie van de pleeggezinplaatsing uit met inachtneming van hetgeen in het 'kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders' is opgenomen ten aanzien van: -de veiligheidscheck; -de tussentijdse screening; -het opvragen van de verklaring van geen bezwaar.	2.11.2	Bij pleegouders wordt periodiek en conform wet- en regelgeving een veiligheidscheck gedaan of zij en andere huisgenoten boven de 12 jaar geen risico vormen voor de cliënt. Indien dit wel het geval is neemt de organisatie passende maatregelen.
5.3.1	De organisatie stelt beleid en werkwijze vast op basis waarvan gehandeld wordt bij vermoedens van seksueel misbruik in een pleeggezin, waarbij het besluit is genomen het pleegkind in het pleeggezin te laten. Onderdeel van de werkwijze is het opstellen van een veiligheidsplan waarin opgenomen: - concrete, praktische afspraken met ketenpartners, pleegouders, het sociale netwerk van pleegouders en pleegkind om de veiligheid te verhogen en risico's te minimaliseren; - afspraken, opgenomen in een veiligheidsplan over het toezicht op het navolgen van de gemaakte afspraken en sancties bij niet nakomen van de afspraken.	2.16.1	Bijstelling afspraken met pleegouders op grond van veiligheidschecks en incidenten en vastlegging in pleegouderdossier.
5.3.2	De organisatie maakt over het beleid als genoemd in 5.3.1 afspraken met ketenpartners en legt deze vast.		

1 mei 2014

1.1.1	De organisatie maakt op regionaal niveau afspraken met de HBO-opleidingen over de opname van de themacompetentie in het opleidingsprogramma en de stage-opdracht.	5.1.2.g	In het personeelsbeleid is vastgelegd het beleid over inzet en begeleiding van stagiairs (en vrijwilligers).
1.1.2	MBO-studenten voeren tijdens de stage bij de organisatie in het kader van kerntaak 2 van het kwalificatiedossier opvoeden en ontwikkelen van jeugdigen, een expliciete opdracht uit op het thema seksuele ontwikkeling en 'voorkomen seksueel misbruik'. Het resultaat hiervan wordt geborgd in het stageverslag.	5.1.2.g	In het personeelsbeleid is vastgelegd het beleid over inzet en begeleiding van stagiairs (en vrijwilligers).

1.1.3	De organisatie hanteert een werkwijze om systematisch aandacht te besteden aan de in de themacompetentie genoemde kennis en vaardigheden in de reguliere teamoverleggen, casusoverleggen en/of werkbegeleiding/intervisie.	5.2.1	De organisatie zorgt ervoor dat medewerkers bevoegd en bekwaam zijn en blijven voor de werkzaamheden die zij uitvoeren.
1.1.4	De organisatie bepaalt en een werkwijze gericht op bij- en nascholing waarbij systematisch aandacht besteed wordt aan de doorontwikkeling van de in de themacompetentie genoemde kennis en vaardigheden. De werkwijze is vastgelegd in een plan met betrekking tot de scholings- en loopbaanmogelijkheden (artikel 33.1 cao jeugdzorg).	5.1.2.f	In het personeelsbeleid is vastgelegd de deskundigheidsbevordering en/of- opleidingsbeleid t.a.v. de themacompetentie.
3.3.1	De organisatie stelt een richtlijn op voor het organiseren van een intern multidisciplinair overleg bij een casus van (vermoeden van) seksueel misbruik.		
3.3.2	De organisatie stelt een richtlijn op voor het organiseren van een extern multidisciplinair overleg bij een casus van (vermoeden van) seksueel misbruik. Hiertoe worden afspraken gemaakt met de relevante ketenpartners.	1.4.1	De organisatie benoemt haar kritische ketenpartners, die organisaties waarmee wordt samengewerkt om o.a. veiligheid te realiseren.
		1.4.2	De organisatie maakt en onderhoudt afspraken over delen van informatie, afstemmen, samenwerking en verantwoordelijkheden met de kritische ketenpartners over voor veiligheid vanuit cliëntperspectief. Inspanningsverplichting om samen met de ketenpartners zorg te dragen voor multidisciplinaire aanpak (vermoeden) seksueel misbruik.
3.4.1	De organisatie stelt hulpverleningsaanbod voor slachtoffers en daders vast en beschikbaar en past dit toe.	1.4.2	De organisatie heeft een inspanningsverplichting om samen met ketenpartners zorg te dragen voor het tot stand komen van een integraal hulpverleningsaanbod voor de cliënt.
		2.5.2	De jeugdzorg vindt plaats volgens (bij voorkeur erkende) vastgestelde methodieken.
4.1.4	De organisatie stelt een plan van aanpak op voor het inrichten van een lokale leeromgeving met als doel om de door reflectie en discussie met ketenpartners te leren van actuele casuïstiek.		
4.2.3	De organisatie stelt over elk kalenderjaar een openbaar verslag op, overeenkomstig artikel 68 Wet op de jeugdzorg, waarin tevens eens per twee jaar is opgenomen de mening van klagers wat betreft het verloop van de klachtbehandeling.		

1 oktober 2014

4.1.2	De organisatie implementeert een instrument waarmee de beleving van de veiligheid structureel in kaart wordt gebracht. De uitkomsten worden beoordeeld in de teams en binnen het management en leiden zo nodig tot verbeteracties.	3.2 / 3.3 / 3.4	Ervaringen cliënten, ervaringen pleegouders, ervaringen ketenpartners (meten ervaring in relatie tot aanpak seksueel misbruik en signaleren ervan, hun behoeften en verwachtingen, resultaten vastleggen en verbetertraject afspreken).
-------	--	-----------------	---



JeugdZorg Nederland
Postbus 85011
3508 AA Utrecht
tel. 030 – 298 34 00
e-mail info@jeugdzorgnederland.nl
www.jeugdzorgnederland.nl